

X 2,5a

IGU

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
V LJUBLJANI

RAZISKAVA ZA OPREDELITEV PETNAJSTIH KMETIJ ZA ZIMSKO
ŠPORTNE CENTRE NA JUŽNEM KOROŠKEM V AVSTRIJI

Ing. Feliks Wieser

LJUBLJANA, Aškerčeva cesta 12

Ljubljana, 1979

Jw. št. 140

Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani

RAZISKAVA ZA OPREDELITEV PETNAJSTIH KMETIJ ZA ZIMSKO
ŠPORTNE CENTRE NA JUŽNEM KOROŠKEM V AVSTRIJI

Naročnik: Gospodarska zbornica SR Slovenije

Sofinanser: Raziskovalna skupnost Slovenije,
Sklad Borisa Kidriča

Nosilec: ing. Feliks Wieser skupaj z
prof.dr. Vladimirjem Klemenčičem
Dragom Kladnikom
Ivom Piry

Direktor:
dr. Vladimir Klemenčič

V. Klemenčič

Ljubljana, 1979

Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani

RAZISKAVA ZA OPREDELITEV PETNAJSTIH KMETIJ ZA ZIMSKO
ŠPORTNE CENTRE NA JUŽNEM KOROŠKEM V AVSTRIJI

Nosilec: Ing. Feliks Wieser
skupaj z
prof. dr. Vladimirjem Klemenčičem
Dragom Kladnikom
Ivom Piry

Ljubljana, 1979

K A Z A L O

	Stran
I. UVOD	1
II. POLITIČNO GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE	2
III. POLOŽAJ KOROŠKIH SLOVENCEV V SODOBNIH PROCESIH GOSPODARSKE PREOBRAZBE	3
a) Turistična dejavnost kot element gospodar- stva	7
b) Turistična infrastruktura na narodnostno ne- škanem območju južne Koroške	8
IV. DEMOGRAFSKO SOCIALNI POLOŽAJ SLOVENSKEGA PREBI- VALSTVA V OBMOČJU KARAVANK	13
V. VREDNOTENJE NARAVNEGA POTENCIALA ZA RAZVOJ ZIM- SKO ŠPORTNEGA TURIZMA	18
a) Klasifikacija področij v Karavankah glede na trajanje snežne odeje	22
b) Ocena snežnih pogojev ob upoštevanju relief- nih značilnosti	27
c) Naravovarstveni vidik pri zasnovi zimsko športnega turizma	30
d) Ocena značilnih prirodnogeografskih potez po območjih	31
VI. POMEN INFRASTRUKTURE ZA RAZVOJ ZIMSKEGA TURIZ- MA	39
VII. PLANINE NA KARAVANKAH KOT TURISTIČNI POTENCIAL	43
VIII. VREDNOTENJE NARAVNIH IN DRUŽBENO-EKONOMSKIH ELEMENTOV ZA RAZVOJ ZIMSKO ŠPORTNEGA TURIZMA NA PRIMERU ŽELEZNE KAPLE	48
IX. ZAKLJUČEK	52
X. SEZNAM KART IN TABEL	54
XI. VIRI IN LITERATURA	57

UVOD

Podrejen gospodarski položaj Slovencev na Avstrijskem Koroškem, ki so onemogočeni v sodelovanju na vseh področjih dejavnosti zahteva, da se na osnovi socioekonomske analize slovenskega prebivalstva poiščejo poti za rešitev takšnega položaja. Te cilje smo si postavili kot izhodišče za zasnovo naše naloge, ki obravnava slovensko kmečko prebivalstvo na območju Karavank. Zanimalo nas je, kakšni so prirodni resursi in sociodemografska struktura slovenskih gospodinjstev v Karavankah, ki so potrebni za preusmeritev kmetij v turistično dejavnost. Z ozirom na gorski značaj pokrajne in ugodne klimatske pogoje so posamezni deli Karavank primerni za razvoj zimskega turizma. Naša naloga je torej bila opredelitev območij, ki imajo primerne terene in sociodemografsko ter etnično strukturo, za razvoj zimskega turizma.

Analizo smo naslonili predvsem na podatke zbrane z anketo 49 slovenskih kmečkih gospodinjstev na območju Karavank opravljeno v letu 1976, splošne karakteristike obravnavanega območja pa smo pokazali na osnovi razpoložljivih statističnih virov in literature. Pri tem se je pokazalo, da anketa, ki so jo izvedli sodelavci Raziskovalnega inštituta v Celovcu, ni zajela v enaki meri celotnega območja Karavank. Zato smo se pri izdelavi modela analize primernosti prostora za zimski turizem omejili na območja občine Železna Kapla, za katero so bili zbrani vsi potrebni podatki.

Študija podaja v osnovi splošno analizo prirodnih resursov v območju Karavank z vidika ovrednotenja možnosti za razvoj zimskega turizma in analize sociodemografskih elementov pravitako vrednoteno glede na možnosti za preusmeritev gospodarstev v zimski turizem.

POLITIČNO GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

Še danes s Slovenci sklenjeno poseljeno narodnostno mešano ozemlje obsega tipično alpsko pokrajino med Karnijskimi Alpami in Karavankami ob avstrijsko-italijanski meji in avstrijsko-jugoslovanski meji na jugu ter Ziljskimi Alpami, Dobračem, Osojskimi Turami, Štalensko gore, Svinjo planino in Golico na severu.

S Slovenci poseljeno narodnostno mešano ozemlje Koroške je tipičen primer mednarodno-transitnega obmejnega območja, ki skupno z obmejnimi območjem na jugoslovanski strani ob odprti avstrijsko-jugoslovanski meji in obmejnimi območjem ob odprti avstrijsko-italijanski meji predstavljajo pomembno meddržavno, evropsko in medkontinentalno prometno transitno regijo.

Prek te obmejne regije, narodnostno mešanega ozemlja Koroške, potekajo še danes prek Karavank in Karnjskih Alp pomembne prometne poti iz vseh strani Evrope. Toda po novo zgrajenih cestah in avtocestah ter moderniziranih železnicah vodi prek Karavank in Visokih Tur pomembna prometna zveza, ki prečka Beljaška vrata in povezuje osrčje Evrope z Jugovzhodno Evropo ter z Bližnjim in Srednjim Vzhodom. Od te poti se pri Beljaških vratih odcepi pomembna cestna in železniška proga prek Spodnje Ziljske in Kanalske doline v smeri proti Italiji in Jugoslaviji. Tem prometnim potem se pridružujejo še pomembne prometne poti, ki povezujejo severozahodni del Panonske nižine pri Dunaju, po dolini Drave pa še Maribor z osrednjo Koroško. Te prometne poti se pridružujejo mednarodno pomembnemu tranzitnemu križišču pri Beljaku, hkrati pa prehajajo na mednarodno pomembne prehode prek Karavank pri Podkorenu, Ljubelju, Jezerskemu vrhu, Holmecu in Dravogradu na jugoslovansko-avstrijski meji ter pri Trbižu med Karnijskimi Alpami in

Karavankami ob italijansko-avstrijski meji. Mednarodno pomembne poti prečkajo narodno mešano ozemlje Koroške in Karavanke ter povezujejo Avstrijo in druga evropska območja prek jugoslovanskega ozemlja z gospodarsko pomembnimi območji Vzhodne in Jugovzhodne Evrope ter deželami Bližnjega in Srednjega vzhoda.

Obmejna regija ob avstrijsko-jugoslovanski meji je prostor, skozi katerega se pretakajo mednarodni blagovni tokovi, tokovi delovne sile in turistov med evropskimi državami, hkrati pa je tudi celotni obmejni prostor to in ocastran jugoslovanske-avstrijske meje za mednarodni turizem privlačna alpska pokrajina.

POLOŽAJ KOROŠKIH SLOVENCEV V SODOBNIH PROCESIH GOSPODARSKE PREOBRAZBE

Konec 19. stoletja pomeni za prebivalstvo narodnostno mešanega ozemlja Koroške pričetek intenzivnejšega razkroja klasične agrarne in oblikovanje gospodarske strukture industrijske družbe. Ta proces je v zadnjih dveh desetletjih po drugi svetovni vojni zajel celotno območje Koroške. V tem obdobju je v kmetijstvu v celoti ročno obdelavo zamenjala strojna. Tradicionalno polikulturno samooskrbno kmetijstvo je zamenjala specializirana živinoreja, namesto nekdanjega maksimalnega pa je danes v prevladi racionalno optimalno izkoriščanje kmetijske zemlje. Ravninski njivski svet je zajelo ozelenjevanje; njive se umikajo travnikom, preostale njive pa postajajo večinoma vir za proizvodnjo živinske krme. Skozi stoletja s krčenjem gozdov in z velikim naporom pridobljeni travniki in senožeti preraščajo v gozdove. Tudi nekdanj aktivno izkoriščanje planin v gorskem svetu je na narodnostno mešanem ozemlju močno nazadovalo. Odstotek kmečkega prebivalstva se je skrčil na

minimum, na dobro desetino, vse ostalo prebivalstvo pa si more iskati zaposlitev v nekmetijskih dejavnostih.

Veliko število občin na nacionalno mešanem ozemlju izkazuje sorazmerno nizek delež prebivalstva, zaposlenega v terciarnih dejavnostih. Zaostajanje koroških Slovencev za socialnim razvojem večinskega naroda se kaže v močnem deležu delavsko-kmečke strukture gospodinjstev, ki si ustvarjajo glede na vloženi trud skromne dohodake kar iz treh dejavnosti: kmetijstva, kmečkega turizma ter iz zaposlitve posameznih članov izven doma v industriji ali kaki drugi dejavnosti v domačem kraju ali pa dnevno potujejo na delo v kraj zaposlitve izven domačega kraja. K nadaljnjemu razvoju in izboljšanju socialnega položaja pri takem tipu gospodinjstev bi lahko prispevale ustrezno poklicno izobraževanje s ustanovitvijo različnih tipov strokovnih šol s slovenskim ali dvojezičnim poukom take obrtne, gostinske in trgovske smeri. Željam koroških Slovencev po ustanovitvi takih šol avstrijske oblasti ne ugodijo, s čemer zavestno preprečujejo slovenskemu prebivalstvu izboljšanje socialnega razvoja take strukture industrijske družbe, ki bi najbolje ustrezala dejanskemu družbenemu in gospodarskemu razvoju Koroške. S tem bi bila vsaj do določene mere zagotovljena enakopravnost slovenske manjšine v socialnem razvoju z večinskim narodom. Tak tip šol bi tudi lahko zagotovil ustrezne profile kadrov za dvojezično poslovanje upravnih in drugih javnih službah ter s tem prispeval k izvajanju določil 7. člena državne pogodbe, ki opredeljujejo dvojezičnost v javnem življenju in upravi na narodnostno mešanem ozemlju.

V zadnjih dveh desetletjih se je na celotnem narodnostno mešanem ozemlju zelo intenzivno razvijal turizem. K temu je v veliki meri pripomogla načrtna in subvencionarna izgradnja polpenzionov, penzionov ter drugih za turizem pomembnih infrastrukturnih objektov. S tem je postal turizem velikemu delu Koroškega prebivalstva glavni ali dodatni vir dohodkov.

K ekspanziji turizma po drugi svetovni vojni so močno prispevali intenzivni tokovi turistov iz ZR Nemčije, v novejšem času pa tudi iz Nizozemske. Turizem je tu dosegel že tako stopnjo, da lahko govorimo o Koroški kot o tipični turistični pokrajini, saj je na narodnostno mešanem ozemlju turizem zajel že skoraj sleherno vas.¹

Vendar koroški Slovenci kot avtohtono prebivalstvo ne morejo enakopravno izkoriščati prednosti naravnih danosti njihovega prostora za razvoj turizma v primerjavi z nemško govorečim prebivalstvom, še zlasti ne s številnimi tujimi, doseljenimi lastniki velikih turističnih obratov, zlasti ob koroških jezerih. Slovensko prebivalstvo zaradi skromnega kapitala ni deležno takih ugodnosti kreditiranja in subvencioniranja pri usmerjanju svojih kmečkih obratov v turistične polpenziona in hotele kot so jih deležni tujci. Medtem ko tuji doseljenci s spretnimi nakupi turistično najbolj atraktivne zemlje za izgradnjo velikih turističnih obratov izrivajo avtohtono prebivalstvo iz turistično najkvalitetnejših jezikovnih območij, pa mora ostajati slovensko prebivalstvo na nivoju najhujih polpenzionov ali pa se vključevati v kmečki turizem odnosno s turizmom povezane obrtne dejavnosti. Število slovenskih lastnikov večjih turističnih obratov je neznatno v primerjavi s številom in z vrednostjo kapitala tujih lastnikov turističnih obratov.

1) Vladimir Klemenčič, Sodobni socialnogeografski problemi Slovencev na Koroškem, IX. seminar slovenskega jezika, literature in kulture 2. - 14. julij 1973. Predavanja. Univerze v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenske jezike in književnost, Ljubljana, 1973, str. 185-192.

Intenzivnejši razvoj turizma na širšem podeželju narodnostno mešanega ozemlja je izrednega gospodarskega in socialnega pomena tudi za koroške Slovence. Le-ti kot avtohtono v kmetijstvu še nedavno zakoreninjeno prebivalstvo posedujejo na svojih kmetijah za turizem privlačen prostor, kar jim daje določene objektivne prednosti pri vključevanju v kmečki ali druge oblike turizma ter s turizmom povezane obrtne, trgovske in gostinske dejavnosti.

Turizem in industrija sta prispevala k razvoju tudi drugih, za oskrbo koroškega prebivalstva pomembnih dejavnosti. Že nekdanj pomembni trgovski mesti Celovec in Beljak sta še intenzivneje razvili trgovino in gostinstvo. Nekdanji manjši centralni kraji, ki so se v novejšem času industrializirali, kot na primer Velikovec, Pliberk, Dobrla vas, Šmohor, so poleg starejših krajev z industrijo, Borovlje, Železna Kapla, Bistrica v Rožu ter Podklošter v Ziljski dolini, razvili trgovino, gostinstvo in obrtne dejavnosti; nekdanja agrarna Sinča vas v Podjuni pa se je preobrazila v industrijsko naselje. Z razvojem turizma so se ob jezerih v novejšem času preobrazile nekdanje vasi v tipična naselja, tako na primer Klopinj ob Klopinjskem, Hodiše, ob Hodiškem, Bače ob Baškem in Proseka ob Prešeškem jezeru.

Vzporedno z razvojem turizma ter s preobrazbo naselij in oblikovanih novih centralnih krajev se je moderniziralo tudi cestno omrežje, ki povezuje naselje znotraj Koroške ter Koroško z mednarodnim cestnim omrežjem sosednjih držav, z ZR Nemčije, Švico, Italijo in Jugoslavijo. Mednarodno pomembne ceste in železnice, ki prečkajo narodnostno mešano ozemlje Koroške, so sestavni del evropske, pa tudi medkontinentalno pomembnega prometnega omrežja, po katerem se pretekajo mednarodni blagovni in turistični tokovi ter tokovi delovne sile med manj razvito Južno in Jugovzhodno Evrope ter Prednjo Azijo (Turčija) in gospodarsko razvito Srednjo, Zahodno in Severno Evrope.

Turistična dejavnost kot element gospodarstva

Slovenske družine na Koroškem so aktivne v primarnem, sekundarnem in terciarnem sektorju, pri čemer predvsem zaposlitev v terciarnem sektorju največkrat pomeni delo v dejavnostih, ki služijo turizmu. Vendar se vedno bolj uveljavljajo mešana gospodinjstva, kjer stopa poleg kmetijske dejavnosti ali male obrti v ospredje aktivnost v gostinstvu oziroma turizmu. Z anketo so bila zato zajeta vsa tista gospodinjstva, ki direktno (gostilne, privatne sobe, penzioni, campi...) ali indirektno (avtoprevozniki, servisne dekabnice, mala obrt...) služijo potrebam gostov, bodisi v obliki nudenja neposrednih uslug, kot so prevoz, hrana in prenočišče, ali pa v obliki posrednih storitev s menjavo denarja, izdelavo spominkov, popraviljanja avtomobilov itd.

Oddajanje sob še ne moremo smatrati za kmečki turizem, Kmetija mora imeti prenočišče in vsaj zajtrk. Kmetija, ki se hoče ukvarjati s kmečkim turizmom mora izpolnjevati naslednje tri pogoje:

- 1.) biti mora specializirana in mehanizirana, da je sproščena ženska delovna sila,
- 2.) pomembna je lega kmetije in njena prometna dostopnost,
- 3.) družina mora biti primerna za sprejem gostov (higiena, dostopnost pri razgovorih).

Na specializiranih kmetijah lahko razen ob proizvodnih konicah vsa dela opravi gospodar sam, ženska delovna sila je osvobojena težaškega dela in se lahko posveti gostom.

Za razvoj turizma imajo najboljše pogoje tiste kmetije, ki so v neposredni bližini javnih gostinskih lokalov, predvsem restavracij. Kmetija v tem primeru gostu nudi le polpenzion, to je prenočišče, večerjo in zajtrk. Nasprotno tej vrsti kmečkega turizma pa govorimo o polnem pensionu takrat, ko je gost deležen na kmetiji popolne oskrbe. Prehrana je seveda za gosta najbolj atraktivna, če je pripravljena domač način, a pretiravati s domačo kulinariko se ne sme, saj se je turist že navzel določenih univerzalnih prehrabnih navad. Ta vrst turizma se bo razvijala in se razvija na tistih kmetijah, ki so bolj

oddaljene od gostinskih lokalov in sicer s hribovitem in gorskem prostoru. Računi namreč kažejo, da se celotno dnevno oskrbo turistu izplača dajati le tedaj, ko kmetija razpolaga s več kot osmimi ležišči, hkrati pa kmetija ob razvitem turizmu lahko vnovči del proizvodov kar direktno in si tako izboljša svoje materialno stanje, kar nedvomno vpliva na njeno zdravo rast. Zgornja meja rentabilnosti kmečkega turizma je nekje pri dvajsetih ležiščih, večje število pa je močno vprašljivo, saj gospodinja sama ne more sadovoljivo skrbeti za tolikšno število gostov. Optimalno število je prav gotovo 15 ležišč. S širjenjem turizma na podeželje se hkrati tudi spletajo nove vezi med vasjo in mestom, kar predstavlja novo kvaliteto za obe strani.

Sodobno urejena kmetija bo iz kmetijstva, gozdarstva in turizma ustvarjala takšen dohodek, da bodo ljudje na njej primerno živeli. Kmetij, zlasti v hribovitih in obmejnih predelih, ne bomo obvarovali z davčnimi olajšavami niti s socialnimi podporni, ampak le tako, da bomo na njih ustvarili pogoje za rentabilno proizvodnjo, pogoje za ustvarjanje takšnega dohodka, ki bo zagotavljal primerno življenje. Iz gospodarskih, socioloških, etnografskih in narodno obrambnih razlogov ne smemo dopustiti, da bi ta del slovenskega etničnega ozemlja na Koroškem propadal in se spreminjal. Storitni je potrebno vse, da se bodo kmetije ohranile in da se bo življenje na njih razvijalo vspešno s sodobnimi gospodarskimi tokovi.

Turistična infrastruktura na narodnostno mešanem območju južne Koroške

Skupaj je na Koroškem v slovenskih rokah 3398 postelj v hotelih, pensionih in privatnih sobah in okroglo 4400 sedežev v gostilnah in restavracijah.

Na Koroškem lahko zasledimo, če izhajamo iz predpostavke, da nam število nočitev na obiskovalca pove ali gre za tranzitnega ali stacionarnega gosta dvoje con turistične ponudbe. Na eni

strani so to kraji ob glavnih prometnih žilah in večja mesta, ki izkazujejo sicer veliko število gostov vendar s relativno nižjimi prenočitvenimi rezultati, na drugi strani pa so na Koroškem kraji s izredno močnimi finančnimi efekti turizma zaradi številnih nočitev, ki jih ustvarjajo ob relativno majhnem številu gostov.

Glede na število prenočišč in drugih turističnih obratov predstavlja območje Karavank regije s pomanjkljivo turistično opremljenostjo, ki se deli v štiri območja:

1. Gornja Ziljska dolina, ki razen 55 prenočišč v občinah Šmohor in Št.Štefan ne more ponuditi ničesar v slovenski režiji.
2. Spodnja Ziljska dolina z občinami Čajna, Stranja vas, Podklošter in Bekštajn imajo 234 ležišč v hotelu in privatnih sobah ter kar štiri menjalnice bi lahko glede na transitno pomembnost odigrala v slovenskem turističnem gospodarstvu Koroške večjo vlogo. Manjkajo trgovine in gostišča.
3. Zahodne Karavanke z občinami Borovlje, Sele in Šmarjeta so naravno-geografske enote, ki pa so turistično slabo razvite. Posebno bi naj razvijali prenočitvene in oskrbne kapacitete, saj je to v slovenskih pokah le 60 ležišč v glavnem v privatnih sobah.
4. Vzhodne Karavanke z občinama Železna Kapla in Galicija so z novim hotelom veliko pridobile in bi jih morali glede na sedanjo opremljenost šteti že med turistično razvite, vendar glede na naše podatke (leto 1975) manjka prav prenočitvenih kapacitet in trgovskih lokalov. Gostišč je dovolj.

Opremljenost s turističnimi obrati v občinah južne Koroške

Občina	p o n u d b a					m a n j k a j o č i o b r a t i				
	1 hotel	2 garni hotel (prenoč.+zaj- trk)	3 hotel penzion	4 gostilna z penz.	5 privat- na soba	1 H	2 GH	3 P	4 gostilna z penz.	5 privat- ne sobe
Št. Jakob	x	x	x	x	x					
Železna Kapla		x	x	x	x	x				
Bekštajn		x				x		x	x	x
Podklošter	x	x						x	x	x
Rožek		x				x		x	x	x
Šmohor		x				x		x	x	x
Borovlje	x	x			x			x	x	
Bistrica v Rožu		x		x	x	x		x		
Sele		x				x		x	x	x

Glede na kvaliteto ležišč so ankete pokazale pet kategorij obratov ki lahko nudijo tujske sobe: hoteli, penzioni, garni hoteli (prenočišče s sajtrkom) in gostilne s prenočiščem ter privatne sobe.

Koroška kot transitna in počitniška dežela ustvarja okrog eno šestino nočitev in osmino tujskega prometa v Avstriji in saseda z tem tretje mesto med avstrijskimi deželami. Prednjačita namreč deželi Tirolska in Salzburg, ki ustvarjata skupaj polovico tujskega prometa te alpske dežele. Zanimivo pa je, da se na Tirolskem predvsem pa Koroškem vedno bolj uveljavljata prenočevanje v privatnih sobah ali manjših penzionih, saj predstavlja delež gostov v takih objektih v obeh deželah eno tretjino obiskov in nočitev. Hotelske usluge niso več tako cenjene kot nekoč.

Koroško je predvsem v zadnjih dveh letih zaradi težav gospodarstva v svetu, zaradi dragih izven penzijskih storitev in nestalnega političnega položaja, prizadel upad obiskovalcev iz tujine - predvsem iz ZR Nemčije. Zato postaja vedno bolj zanimiva tudi Slovenija in Jugoslavija kot rezervoar potencialnih turistov, zlasti v zimskem času.

Koroška, ki je ena od zamejskih dežela in obenem tudi slovensko etnično ozemlje, sprejema v veliki meri poleg drugih evropskih narodnosti, tudi Slovence oziroma Jugoslovane v svoje turistične obrate.

Slovenska družba, ki je v glavnem na večjem delu svojega ozemlja že prešla iz industrijske v urbano fazo vrednotenja časa, dela in prostora se zaradi tega, podobno kot druge evropske nacije, enakomerno udeležuje vseh oblik preživljanja prostega časa ter ni vezana le na eno vrsto sprostitve. Prostor v katerega se slovenska družba nemalokrat usmerja je sosednje zamejstvo, ki jo privlači zaradi kulture in narodne dediščine ter ne nazadnje tudi zaradi možnosti zadovoljeva-

vanja prostočasovnih aktivnosti (smučanja, senčenja in plavanja....) ker gre v veliki meri za prostor, ki ga poseljuje tudi slovenska narodnostna manjšina igra vloga jezika oziroma sporazumevanje tudi določeno vlogo, kar je nemalokrat vzrok za odločitev o preživljanju dela prostih ur in dnevov.

Glede na motive rekreacije moramo ločiti v Koroškem prostoru naslednje tipe obiskovalcev:

- izletnike - planince in ljubitelje naravnih lepote (sprehajalce)
- športnike in rekreativce (za posebne športne panoge: jahanje, jadrnanje, golf, sankanje, smučanje...)
- obiskovalce kulturnih in zgodovinskih spomenikov (ljubitelji literature in umetnostne zgodovine) ter ljubitelje slovenske narodne bitje (obiskovalci prireditve),
- popotnike (-ljudje, ki jih zanimajo kraji in ljudje po svetu)
- nakupovalce (blaga, ki je cenejše ali kvalitetnejše kot v drugih deželah) in
- priložnostne izletnike, ki združujejo različne interese.

Medtem, ko je poletna oblika stacionarnega turizma že posvečena vpeljana oblika preživljanja prostega časa za goste iz Zahodne Evrope, se pozimi bivanje v koroških zimsko-športnih centrih in drugod šele uveljavlja. Vsako leto je namreč opaziti porast gostov oziroma prenočitev v zimskem času, kar gre v sklad tudi s novimi rekreativnimi kapacitetami, ki se zadnje čase usmerjajo v glavnem na goste v zimskem obdobju leta (smučišča, sankališča, drsališča...). V tem obdobju leta obstaja še več neizkoriščenih naravnih možnosti.

Obenem pa gre preživljanje šrostege časa v zimskih mesecih v sklad s zahtevami urbane družbe, ki se vedno bolj usmerja v koriščanje letnega oddiha na dvoje obdobje v letu. Posebno Slovenci in Hrvati iz Jugoslavije se poleg Avstrijcev odločajo za večdnevni oddih v koroških zimsko-športnih centrih.

DEMOGRAFSKO SOCIALNI POLOŽAJ SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA V
OBMOČJU KARAVANK

Posebne prirodno in družbeno geografske razmere, ki jih najdemo na območju Karavank na Avstrijske Koroške, vplivajo na položaj slovenskega prebivalstva. Gorski svet, kjub neugodnim prirodnim pogojem predstavlja območje sklenjene poselitve slovenskega prebivalstva, katerega velik del še vedno tvori kmečko prebivalstvo. Sodobni procesi urbanizacije in deagrarizacije so sicer močno preselili tudi slovensko prebivalstvo, tako da se je število kmečkega prebivalstva v narodnostno mešanih občinah zmanjšalo za več kot 10 % v obdobju med letoma 1961 in 1971. Prav tak trend nasadovanja iskazuje tudi gibanje števila prebivalstva, ki se je v polovici občin v Karavankah zmanjšalo za 4 - 11 %. Ti procesi skupaj s preseljevanjem prebivalstva vidijo v počasno praznjenje gorske pokrajine, ki brez gospodarske vzpodbude ne more ohranjati slovenskega značaja območja.

Etnično strukturno območje Karavank za zadnjih nekaj let ni mogoče natančno določiti, zaradi znanih postopkov pri popisih posebne vrste, ki so pokazali znatno manjši delež slovenskega prebivalstva v primeru z dejanskim stanjem. Raspoložljivi podatki, ki so odraz tedanjega stanja in obena edini verodostojen podatek o nacionalni strukturi na narodnostno mešanem ozemlju Avstrijske Koroške, so iz leta 1951. Položaj se v goratem svetu ni bistveno spreminjal, le večji centri v dolinah in ob večjih komunikacijah so v večji meri spremenili nacionalno strukturo. Gorske kmetije, katerih lastniki so večinoma Slovenci, so v glavnem ostale v slovenskih rokah, saj do danes gorski prostor ni predstavljal velikega potenciala za priseljujoče nemško prebivalstvo. Čeprav so prebivalci Slovenci, je velik del Karavank, predvsem gozdnih površin in pa planinskega sveta v lasti nemških veleposesnikov in državnih družb. Slovenska posest je vezana na zemljišča gorskih kmetih in zaselkov. Delež slovenskega prebivalstva lahko torej smatramo za nespremenjeno. Podatki iz leta 1951 kažejo, daje ^{Narodnostno mešanem} v vsem/območju Karavank delež slovenskega prebivalstva presegel 50 % in dosegel

ponekod tudi 80 %. Samo v dolinah je bil ta delež manjši in je znašal le 10 - 20 % vsega prebivalstva.

Novejše podatke, ki ne dajejo realne podobe stanja nacionalne strukture, pa moremo uporabiti za prikaz osnovnih značilnosti demografskega razvoja v občinah na območju Karavank. Med temi se bomo omejili na gibanje števila prebivalstva, starostno strukturo in število aktivnega ter kmečkega prebivalstva. Vsi podatki nam kažejo trend razvoja števila in strukture prebivalstva v obdobju med popisoma 1961 in 1971.

Razvoj prebivalstva v Karavankah ni enoten, med 11 občinami, ki sodijo v gorsko območje na avstrijski strani pa število prebivalstva v 6 občinah naraščalo (Šmohor, Podklošter, Bekštajn, Rožek, Št. Jakob v Rožu, Borovlje) v 5 občinah pa se je zmanjševalo (Sv. Štefan na Zilji, Straja vas, Bistrica v Rožu, Sele, Železna Kapla). Poprečna rast števila prebivalstva v občinah je v pozitivnem trendu znašala 7,8 %; najmočnejša pa je bila v občini Rožek, kjer je dosegla 12,1 %.

Padanje števila prebivalstva v občinah z negativnim razvojem prebivalstva ni bilo tako močno, saj je doseglo povprečno le 5,8 %, najmočnejši padec števila prebivalstva je bil v občini Sele in je znašal - 11,1 %.

Število prebivalstva se je močneje zmanjšalo v območju vzhodnih Karavank v okolici Železne Kaple, kjer je prevladovalo kmečko prebivalstvo na samotnih kmetijah v visokogorskem svetu; medtem ko je prebivalstvo v vzhodnem delu Karavank zaradi širjenja urbaniziranega območja Beljaka naraščalo. Nadaljevanje procesov razvoja prebivalstva po letu 1971 ne poznamo in jih ne moremo objektivno prikazati, saj zanje ne obstoje nikakršni uradni statistični podatki. Vendar glede na trende razvoja prebivalstva do leta 1971 sodimo, da se je proces upadanja števila prebivalstva še najprej nadaljeval v gorskem območju, viški prebivalstva pa so se paseljevali v dolinah. V ta območja je bil močnejši tudi vdor germanizacije, kar pomeni

nadaljnje zmanjšanje deleža slovenskega prebivalstva in s tem njegove vloge v sedanjem družbeno-ekonomskem razvoju. S tega vidika je izredno pomembna krepitev gorskega kmečkega gospodarstva na osnovi preusmeritve v kmečki in zimski turizem, ki bi slovenskemu prebivalstvu zagotovil obstoj. Razlike, ki so prisotne v razvoju prebivalstva na območju Karavank so značilne samo za spremembe v številu prebivalstva in delovna tudi strukturo aktivnega prebivalstva. Nasprotno pa starostna struktura za leto 1971 kaže homogeno sliko za sklenjeno območje občin v Karavankah. Prebivalstvo je bilo razdeljeno v tri starostne skupine in sicer, mlado prebivalstvo v starosti do 15 let, srednja generacija ki vključuje prebivalstvo staro od 16 do 65 let in storo generacijo v starosti nad 65 let. Medsebojno razmerje med posameznimi starostnimi skupinami je bilo izraženo v odstotkih 27: 60,5 : 12,5. Več kot polovico prebivalstva je spadalo v starostno skupino med 16 in 65 letom, dobro četrtino prebivalstva je predstavljalo prebivalstvo mlajše od 16 let, starega prebivalstva pa je bilo izredno malo, saj delež ni presegel 15 odstotkov. Starostna struktura prebivalstva iz leta 1971 je kazala na zrel tip demografskega režima z rahlo tendenco ostarevanja prebivalstva.

Sondna raziskava starostne strukture slovenskega prebivalstva v Karavankah, ki je zajela le 50 kmečkih družin, je v globalu pokazala enake poteze starostne strukture slovenskega prebivalstva kot veljajo za vse prebivalstvo občin narodnostno mešanega območja v Karavankah. Razlike so vidne predvsem v srednji starostni strukturi skupini, ki je pri slovenskem prebivalstvu procentualno manjša kot za vse prebivalstvo obravnavanega območja. Temu sorazmerno sta močnejši po številu skupine prebivalstva mlajšega od 16 let, ki dosega do 30 %, še močnejša pa je skupina starega prebivalstva nad 65 let, ki doseže do 16 % celotnega števila članov izbranih slovenskih kmečkih gospodinjstev. Slovensko prebivalstvo ima torej tip demografskega režima podoben onemu na ravni občin, le z razliko, da je v tem primeru prevlada starega prebivalstva močnejša.

Vprašanje gospodarskega položaja in dosežene stopnje razvoja moramo vsaj delno osvetliti s pomočjo deleža aktivnega kmečkega prebivalstva in spremembe med letoma 1961 in 1971. Stanje se je namreč v tistem obdobju bistveno spremenilo, saj se je v posameznih občinah delež aktivnega kmečkega prebivalstva znižal tudi za 20 %. Leta 1961 je delež aktivnega kmečkega prebivalstva v povprečju znašal 27,5 %, vendar so bile močno izražene razlike med posameznimi območji. Največji delež aktivnega kmečkega prebivalstva je imela občina Sele in sicer 59,3 %, nasploh je bilo vzhodno območje Karavank med Obirjem in Peco še pretežno agrarno in je tudi občina Železna Kapla imela 39 % kmečkega prebivalstva. Samo občini Borovlje z 9,4 % in Podklošter s 11,8 % sta izrazito izstopali iz povprečja. Vse območje Karavank je predstavljalo izrazito agrarno pokrajino in le redki starejši industrijski centri, ki so zaposlovali tudi okoliško prebivalstvo so imeli nižji delež, npr. Borovlje in Podklošter.

Položaj se je v desetih letih močno spremenil, vzrok temu je bila industrializacija, ki je zajela vse večje kraje v Celovški kotlini, kot tudi naraščajoči pomen Koroške kot industrijskega območja, kar je tudi pospešilo preslojevanje prebivalstva iz kmečkih v nekmečke poklice. Tako se je delež aktivnega kmečkega prebivalstva znižal v povprečju na 13,7 % od vsega aktivnega kmečkega prebivalstva. Vendar so se prav v letu 1971 pokazale bistvene razlike na območju Karavank. Občine, ki le s svojim južnim delom segajo v Karavanke in občine na območju Ziljske doline, so imele leta 1971 samo še 3 - 16 % aktivnega kmečkega prebivalstva. Prav tako nizek odstotek so imele občine v osrednjem delu Karavank in Rožu. Slabši prirodni pogoji za kmetijstvo in obenem ugodne možnosti za zaposlitev v nekmetijskih dejavnostih so pospeševale deagrarisacijo. Ta pa vendar ni močno zajela območja najštevilnejših samotnih kmetij v vzhodnem delu Karavank na področju občin Sele in Železna Kapla. Tu delež aktivnega kmečkega prebivalstva še vedno presega četrtno vsega aktivnega prebivalstva. V občini Železna Kapla je bilo leta 1971 še vedno 28,9 % od vsega zaposlenega prebivalstva kmetov, v občini Sele pa celo 43,7 %. Tudi v teh dveh občinah je bila deagrarisacija v zadnjem desetletju 10 %, vendar delež še vedno ostaja

izredno visok. Vzrok temu so tudi ugodnejše naravne razmere in pa precejšnja oddaljenost od glavnih zaposlitvenih centrov Celovške kotline. Vse to je zadržalo še vedno precejšen del prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu.

Če pogledamo vse razpoložljive sociodemografske podatke, lahko območje Karavank razdelimo na 3 specifična območja.

- 1.) Zahodni del Karavank, h katerim prištevamo tudi del Karnijskih Alp, ki so imele podoben demografski razvoj. To je območje večjih koncentracij prebivalstva v centrih in njihovi okolici na območju Šmohorja, Podkloštra in Bekštajna. Delež slovenskega prebivalstva je tu razmeroma nizek in ne presega 15 % vsega prebivalstva. Starostna struktura je ugodna, delež kmečkega prebivalstva pa je izredno majhen.
- 2.) Osrednji del Karavank, skupaj z Rožem predstavlja območje rasti prebivalstva, z zrelo starostno strukturo in nizkim deležem aktivnega kmečkega prebivalstva. Delež Slovencev dosega 20 - 50 % vendar je odstotek aktivnega slovenskega kmečkega prebivalstva nizek.
- 3.) Zahodni del Karavank, z občinama Sele in Železna Kapla predstavlja demografsko in socialno najbolj saostal del Karavank. Nazadovanje števila prebivalstva v zadnjem desetletju, ob sicer normalni starostni strukturi značilni za vse območje Karavank ter izredno visok delež aktivnega kmečkega prebivalstva so elementi, ki narekujejo ob ugodnih naravnih razmerah vlaganja v razvoj kmečkega turizma, ki bi pripomogel k izboljšanju gospodarskega položaja tega območja.

VREDNOTENJE NARAVNEGA POTENCIALA ZA RAZVOJ ZIMSKOŠPORTNEGA TURIZMA

Osnovna naravna dejavnika, ki vplivata na razvoj zimskega turizma, sta nedvomno relief in klima. Potenciala ne smemo subjektivno vrednotiti, zato se moramo opreti na objektivne, preverjene podatke, zbrane tekom večletnih načrtnih opazovanj. Predvsem velja slednja ugotovitev za klimatske elemente, medtem ko se opiramo pri vrednotenju reliefa na pogloblitve geološke ter geomorfološke ugotovitve.

Prostor južne Koroške obsega tri pogloblitve reliefne enote: na zahodu Karnijske Alpe, v osrednjem delu ter na vzhodu Karavanke, na skrajnem jugu pa se v grebenu Mrzle gore uveljavi še del Kamniških in Savinjskih Alp. Posamezne enote se med seboj precej razlikujejo. Vedeti moramo, da gorovja iz pretežno karbonatnih kamnin ne dajejo ugodnih pogojev za razvoj zimskega turizma oziroma za ureditev smučišč, ker prevladujejo strmi skalni odseki, na uravnanih predelih pa pride močno do izraza zakrasevanje, ki povzroča mikroreliefno neprimernost. Vzpentine iz magmatskih in metamorfni kamnin dajejo v nasprotju s karbonatnimi s svojimi blago saobljenimi pobočji precej boljše pogoje za smučarske proge.

Triadni apnenci in dolomiti gradijo skoraj v celoti Kamniške in Savinjske Alpe, v manjši meri so zastopani tudi v vrhnem delu Karavank, medtem ko jih v Karnijskih Alpah skoraj ne zasledimo. V nižjih delih Karavank ter skoraj v vseh Karnijskih Alpah gradijo vzpetine stare in mlade pleistocenski graniti, gnajsi in skrilačci. Posebno značilna je Karavanška magmatska cona, ki se vleče južno od Kaplje proti vzhodu čez Črno in južno od Uršlje gore. Sestavljajo jo graniti in gnajsi.

Glaciacija in recentno preoblikovanje reliefa sta v obravnavani pokrajini zapustila precej sledi. V višjih legah so dolinske preoblikovali ledeniki, ki so odlagali gradivo v dolinskem

dnu kot morene, del materiala pa je bilo prenešenega s tekočimi vodami in v nižjih legah na izstopih ozkih dolin v ravnice so se nagrmadile velike količine fluvioglacialnega materiala. Stranski pritoki Drave ter Zilje so skupaj s svojimi pritoki izoblikovali razmeroma ozke doline s strmimi pobočji z višinskimi razlikami od 200 - 500 m, ki bi zaradi svoje petrografske sestave lahko nudila ugodne pogoje za izgradnjo manjših smučišč, a so na prisojeh kot bomo še videli zaradi nizke nadmorske višine slabi pogoji, na osojah pa je zelo izrazita gozdnatost. Gozdovi imajo precejšen gospodarski pomen, zato se pojavi dilema, ali je sploh smotrno njihovo krčenje v prid zimskošportnega turizma.

Kvaliteto bodočega rekreacijsko turističnega zimskega središča na obravnavanem območju naj bi zagotavljale tudi smučarske proge oziroma terene z višinskimi razlikami, ki odgovarjajo normam, ki se upoštevajo v razvitih smučarskih državah, npr. v Švici, Franciji, itd. Proge z višinskimi razlikami 600 - 800 m veljajo že za zelo dobre tudi med proslavljenimi evropskimi smučarskimi centri. Prednost prog z velikimi višinskimi razlikami je tudi v tem, da ima povprečen smučar, glede na fizično vzdržljivost, dnevno dovolj 3500 presmučanih višinskih metrov. Pri višinski razliki 1000 m to predstavlja 3 1/2 vožnje dnevno, kar je brez dvoma zanimivejše kot pa 10 voženj in čakanje pred žičnicami po progi s 350 m višinske razlike.

Pri zasnovi smučišč v ožjem smislu je potrebno upoštevati zimsko-športno in smučarsko rekreacijske aspekte, morfologijo terena in njegove ekspozicije. Upoštevati je treba tudi to, da so smučišča oziroma proge speljane po tistih predelih in pasovih na terenu, kjer je pričakovati po dosedanjih opazovanjih in podatkih večje količine snega, ki so trajnejše in manj izpostavljene osončenju. Nadalje je smotrno ovrednotiti tudi izhodišča smučarskih prog oz. njihove isteke in

funkcionalnost prog, t.j. eventualno povezavo med posameznimi smučarskimi progami in smučišči brez obremenjevanja smučarjev s peš hojo, kar je zelo pomembno, saj se v sodobni smučarski opremi (visoki smučarski čevlji in varnostne vezi), smučar le težko giblje na povsem ravnem terenu oziroma mu je peš hoja zelo otežkočena.

Pri zasnovi je potrebno upoštevati tudi športnost in znanje smučanja, odnosno obvladanje smučarske tehnike. Smučarske proge so prilagojene smučarjem z različnimi stopnjami obvladanja smučarske tehnike, od začetkov do odličnih smučarjev, ki lahko najdejo na obravnavanem območju tudi zahtevnejše proge.

Glede na mednarodne norme bi morali v povprečju tudi na obravnavanih smučiščih zagotoviti 15 % težjih prog za dobre smučarje, 60 % srednjih prog ter 25 % lahkih prog za začetnike. Pod lahke proge za začetnike spadajo vse proge s povprečnim naklonom 10 - 15 %. Za srednje težko progo se upošteva proga s naklonom 20 - 25 % (povprečni naklon) ter za težko progo tisto s povprečnim naklonom 25 - 40 %. Važno je predvsem to, da težka proga ni nevarna proga. Praviloma bi morala biti težka proga na strmih delih najširša, nikjer pa ožja od 30 m.

Na kvaliteto proge vpliva tudi čim večja višinska razlika, saj je smučanje na daljši progji z večjo višinsko razliko nedvomno zanimivejše in pestrejše, kot pa smučanje na položni in kratki progji.

Seveda se pogoji od kraja do kraja razlikujejo, zato bi bilo potrebno pri dokončni presoji o možnostih posameznih kmetij temeljito ovrednotiti celoten naravni potencial s tem, da se upoštevajo specifičnosti v posameznih krajih oziroma v okolici posameznih kmetij.

Za ugotavljanje smučarske zmogljivosti smučišč so danes v svetu znane naslednje metode, in sicer:

- a) primerjava potencialnih površin za smučanje s površinami enega ali več obstoječih centrov-primerjalna metoda, koda za izračun zmogljivosti je število smučarjev na 1 ha,
- b) s pomočjo skupne višinske razlike vseh možnih prog na bodočem smučarskem območju in ob predpostavki, da pride en smučar na en višinski meter smuč. proge, ugotovili skupno zmogljivost analiziranih smučarskih terenov. Ta metoda je rezultat empirične analize v francoskih Alpah,
- c) metoda, ki upošteva, da 1 smučar "zaseda" 1 višinski meter potrebne minimalne širine smučišča,
- d) metoda, ki upošteva, da je število vseh smučarjev, ki "pripada" določenemu smučišču, enako seštevku vseh na in ob smučišču se nahajajočih smučarjev.

Za rekreacijski tek na smučeh oziroma za sprehode na smučeh je oddvojeno posebno področje oziroma proga z majhnimi nakloni in vzponi, tj. majhnimi višinskimi razlikami, same tekaške proge pa ne križajo brez potrebe smučarskih prog za alpsko smučanje.

Dolga in izrazita orografska pregraja Karavank med Ljubljansko in Celovško kotlino ima v podnebnih odnošajih važno vlogo, zlasti v padavinskih razmerah. Pokrajina južno od Karavank dobiva letno povprečno nad 1400 mm, zatišna pokrajina severno od njih pa pod 1400 mm, celo pod 1200 mm padavin. Karavanke same dobivajo tudi manj moče od Saninjskih, zlasti mnogo manj od Julijskih Alp; nad dva metra le v najvišjem slemenju od Kepe preko Stola na Košuto. V dobi 1929 - 38 je v krajih južne strani padlo povprečno padavin na leto: Rateče 1827 mm (opazov. 4 leta), Mojstrana 1709 (9 let opazov.) Jesenice 1823 mm; proti vzhodu: Tržič 1529, Luče 1825, (9 let), Gornji grad 1704 mm (8 let). Postaje, pomaknjene bolj v pobočje, beležijo že znatnejše padavine: Sv. Križ nad Jesenicami 2086 (4 leta), Sr. Ana 2030 (5 let), Jezersko 1892, Jezerski vrh, že na razvoju, 1866 mm. Zatišna Solčava 1593 (9 let), odprti Sv. Duh 1648 mm, Koprivna onstran

razvodja zopet manj, 1438 mm. V notranjost gorovja se množina padavin veča, onstran razvodja pa pojema; pojemanje od Karavank na sever v zaprto Celovško kotlino je izredno očitno, tako da celo 2044 m visoka postaja na Obirju beleži v poprečju desetletja 1928 - 37 le 1625 mm padavin, Kapla (interpolirano s sosednje Kožentavro) ob Dravi le 1315 (9 let), severneje preko Drave pa ostaja množina padavin celo pod 1200 mm.

Tudi t o p l o t n e r a z m e r e so na južni strani Karavank drugačne od onih na severni. Dolgo slemensko gorovje, potekajoče v alpski smeri Z-V, ima na južni strani južno, na severni pa severno ekspozicijo; klimatsko prednost južne ekspozicije, prisojnosti, povečujejo še ugodnejši geološki in morfološki faktorji. Južna stran pogorja je v celem toplejša od severne.

Mrzla zima v Celovški kotlini ima za posledico, da je pojemanje temperature s višino prav v Karavankah najmanjše v Vzhodnih Alpah: po račanskih povprečjih se zniža temperatura na 100 m višine v Vzhodnih Alpah za $0,518^{\circ}\text{C}$, v Karavankah le za $0,442^{\circ}\text{C}$.

Sicer pa vsi ti podatki nimajo še prave realne vrednosti. Kajti pomen podnebnih faktorjev se medsebojno modificira; v kolikor ima n. pr. južna stran Karavank prednost glede ekspozicije, prisojnosti, v toliko je na slabšem zaradi vetrne strani, kjer je tudi več oblačnosti in padavin.

Klasifikacija področij v Karavankah glede na trajanje snežne odeje

Po "Konradu" znaša srednja vrednost porastka trajanje snežne odeje z naraščajočo nadmorsko višino 10 dni na vsakih 100 m višinske razlike. Če bi bilo to res, bi bilo tudi naše snežne razmere lahko ugotavljati. V resnici pa pri nas tako izračunane vrednosti ne ustrezajo dejanskim. Razlike znašajo včasih do 2 meseca. To se pravi, da trajanje snežne odeje ni odvisno samo od nadmorske višine, ampak še od mnogih drugih činiteljev,

zlasti od množine padavin, temperature, vetra, plazov in izpostavljenosti soncu.

Ti faktorji so bili upoštevani pri navezovanje merjenih podatkov posameznih postaj na širše področje. Za potrebe zimskega turizma ne zadostuje vsakršna snežna odeja. Po debelini mora biti taka, da se lahko goje zimski športi, predvsem smučanje. Kdaj je snežna odeja dovolj visoka, pa je odvisno predsem od tak in kakovosti snega. Čim bolj gladka so tla in čim večja je gostota snežne odeje tem manj snega potrebujemo. Zato bomo v naših nadaljnjih razglabljanjih upoštevali, da zadostuje za izvajanje zimskih športov že 15 cm zamrznjenega snega vendar le na travnatih tleh oziroma na tleh, ki so prekrita s preperelino.

Za področja, ki so nad gozdno mejo, večinoma brez sklenjene prepereline in s zakraselimi tlemi, pa smo vzeli kot minimum 50 cm debelo snežno odejo; to je meja, ko nastopijo oziroma prenehajo ugodne razmere. Na izrazito skalnih kraških tleh še na 15 cm snega pri prvem snegu brez trdnejših - zamrznjenih spodnjih plasti smučanje ni mogoče.

Pri obravnavi pa nismo upoštevali tistih izredno kratkih obdobj s snežno odejo nad 15 cm (ali v višjih legah nad 50 cm), ko je trajala snežna odeja s tako višino manj kot 5 dni. Na ta način smo izločili tista obdobja, ko se na novo zapadli sneg takoj stopi ali se zaradi nočne pdjuge zmanjša na minimum.

Tako smo za ocenjevanje pogojev za potrebe zimskega turizma prostorno opredelili naslednje činitelje:

1. Trajanje snežne odeje. Število dni s snežno odejo nad 15 cm (oziroma 50 cm).
2. Prekinitve snežne odeje. Možnost da sneg skopni sredi zime, kar lahko povzroči prekinitve turistične sezone.

3. Začetek in konec snežne odeje z višino nad 15 cm (oziroma 50 cm). Kdaj torej lahko računamo z začetkom ali koncem zimske sezone v posameznih področjih.

4. Ekstremno "slaba" leta. Upoštevanje izredno kratkega trajanja snežne odeje v nekaterih "gnilih zimah", ki lahko povzroči "izpad" zimske turistične sezone.

Upoštevajoč podatke opazovanj ter druge zgoraj navedene činitelje, ki vplivajo na trajanje snežne odeje, lahko izločimo naslednja področja s podobnimi karakteristikami.

1. Področje v višinah nad 1800 m

S n e ž n e r a z m e r e:

1. Povprečno obdobje s ugodno snežno odejo nad 50 cm traja od 120 do 150 dni;

2. Ugodna snežna odeja (nad 50 cm) traja zanesljivo od januarja do konca marca ali maja;

3. Nevarnosti, da bi ne bilo ugodne snežne odeje ali da bi bila prekinjena sredi zime, ni.

4. Ugodne snežne odeje (nad 50 cm) nastopijo ob različnem času, lahko od novembra do konca decembra, ali celo šele v začetku januarja.

Višina snežne odeje v januarju redno poraste nad 1 m. V februarju in marcu se še stopnjuje in skoraj redno preseže 2 m.

Ker je to področje večinoma v pasu nad gozdno mejo, kjer je velik del tal skalnat, zakrasel in brez pomembnejše preperelike, se ob začetku zime pogosto, vsaj en in pol meseca podaljša nastop ugodnih snežnih razmer. Snežna odeja doseže višino nad 50 cm pogosto namreč šele v začetku januarja ali konec decembra, medtem ko tanjša snežna odeja leži redno od novembra dalje.

2. Področje v višinah med 1500 in 1800 m

S n e ž n e r a z m e r e:

To področje je že v pasu gozda oziroma v pasu s obsežnejšimi travnimi površinami. Zato smo kot izhodišče ugodnih snežnih razmer vzeli nad 15 cm debelo snežno odejo, pod pogojem, da gre za "trd - smrznjen" sneg ali za sneg s spodnjo trdnejšo plastjo.

1. Povprečno obdobje s ugodno snežno odejo nad 15 cm traja od 100-150 dni;
2. Ugodna snežna odeja traja v zimah, ko je manj snega, od januarja do konca marca ali aprila. Pogosto pa se prično ugodne snežne razmere v decembru;
3. Opazovanja v daljšem obdobju pa so pokazala, da traja v tem področju ugodna snežna odeja že manj kot 2 meseca;
4. Minimalne višine, to je izpod 15 cm so v mesecih januarju, februarju in marcu, redke. Običajni letni ekstremi v teh mesecih so višji od 1 m.

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da je to področje za izvajanje zimskih športov še ugodno. Toda naj navedem ugotovljene negativne odklone v razdobju od leta 1948 do 1964. V zadnjih 17 letih so v zimi 1958/59 bile ugodne snežne razmere le kratek čas, saj je snežna odeja trajala samo 15 do največ 80 dni.

Negativni ekstrem je bil v zimi 1954/55, ko je v nižjih predelih tega področja snežna odeja dosegla zadovoljivo višino šele konec januarja.

Če izključimo ekstremno neugodne snežne razmere v letih 1958/59 in 1954/55, pa nam navedene povprečne karakteristike vendarle kažejo, da se snežne razmere v tem območju še vedno zadovoljive.

3. Področje na prisojnih v višini nad 1100 m in ne osojnih v višini nad 700 m

Temu višinskemu pasu ne pripadajo širše za smučanje primerne planote, temveč predvsem pobočja. Na pobočjih teh višin pa se izredno močno uveljavlja vpliv sončnih žarkov zaradi česar nastopajo v trajanju snežne odeje velike razlike med osojnimi in prisojnimi pobočji.

S n e ž n e r a z m e r e :

1. Ugodna snežna odeja nad 15 cm traja povprečno od 70 do 100 dni;
2. Ugodna snežna odeja traja normalno vsaj od začetka januarja do srede marca. Vendar začetek kot konec ugodnih snežnih razmer med posameznimi leti močno niha, zato so povprečki že precej nerealni;
3. V nekaterih, sicer izjemnih zimah pa je možno, da trajajo ugodne snežne razmere manj kot en mesec;
4. Odjuge v januarju in februarju nimajo odločilnega vpliva na prekinitev ugodnih snežnih razmer. Zime s kratkotrajno ugodno snežno odejo nastopajo ne toliko zaradi odjug, kot zaradi pomanjkanja padavin v januarju ali februarju. Ob tem je pomemben tudi podatek glede zanesljivosti obstoja ugodne snežne odeje v zimskih mesecih. Tako na primer v januarju štirikrat, v februarju pa trikrat sploh ni bilo ugodnih snežnih razmer.

Podobne negativne ekstreme lahko zasledimo tudi na ostalih opazovalnih točkah v tem področju. Za celotno področje velja ugotovitev, da v zimi 1958/1959 ugodna snežna odeja ni bila nikjer daljša od 20 dni, v zimah 1948/49 in 1954/55 kot drugih dveh ekstremno neugodnih zimah pa nikjer daljša od 2 mesecev.

4. Osojnejši predeli dolin v višinah med 550 in 700 m in prisojnejši nad 800 m.

S n e ž n e r a z m e r e :

1. Povprečno obdobje s ugodno snežno odejo nad 15 cm traja 40 do 70 dni;
2. Zaradi velikih razlik v trajanju ugodne snežne odeje med posameznimi leti je gornji povpreček že močno nerealen. Možne so namreč zime brez snega ali s kratkotrajno snežno odejo in nasprotno zime s več mesecev trajajočo ugodno snežno odejo. Odjuge sredi zime lahko povsem otopijo precej visoko snežno odejo.
3. Nihanja med nastopi ugodne snežne odeje v posameznih letih so tako velika, da srednje vrednosti o nastopu in prenehanju ugodnih snežnih razmer nimajo več praktične vrednosti.

Ocena snežnih pogojev ob upoštevanju reliefnih značilnosti

Za prvo področje, kjer je ugodna snežna odeja nad 120 dni praktično reden pojav in kjer niso možni "kvižični" negativni ekstremi (najkrajši ekstrem je 3 mesece trajajoča ugodna snežna odeja), velja deloma že nujnost istočasnega vrednotenja s drugimi meteorološkimi dejavniki. Te meteorološke elemente pravzaprav šele sedaj praktično ugotavljamo in ocenjujemo, ko rednejše obiskujemo področja tega višinskega pasu. Praktične ugotovitve in primerjava nam kažejo, da so bili v prenekaterih dneh sredi zime meteorološki pogoji v nižjih predelih (v področjih, ki smo jih uvrstili pod točko 2. in 3.) ugodnejši kot v višjih (npr.: brez vetra, megle, prevelikih množin snega, napihanega snega in podobno). Seveda pa so tudi obratni primeri, da so bile v višjih področjih (1.) ugodnejše razmere (npr.: megla, neugodna temperatura v dolini itd.)

Večkrat se torej dogaja, da različni višinski pasovi nimajo istočasno enako ugodnih pogojev. Idejna rešitev je zato nedvomno lokacija zimske turističnega žarišča v takem področju, kjer je možna neposredna vključitev vseh višinskih pasov od prvega do četrtega. To zagotavlja dolgo zimske turistično sezono, v ekstremno "slabih" zimah izpad zimske sezone ni mogoč,

ob menjajočih vremenskih razmerah pa se lahko koristi najugodnejše višinsko področje.

Važna je tudi ugotovitev, da morajo računati v drugem in tretjem višinskem področju, to je v višinah pod 1500 m, čeprav izjemoma, tudi na popoln izpad ugodnih snežnih razmer. V tretjem področju se takim negativnim možnostim pridružuje še iz leta v leto precej močno variranje začetka in konca ugodnih snežnih razmer.

Značilne so predvsem še naslednje ugotovitve: Tretje področje glede na snežne razmere (v pasu nad 700 m v osojnih in nad 1100 m v prisojnih področjih) zajema predvsem področja alpskih dolin ter proti posameznim kotlinam usmerjena pobočja. Ugotavljamo, da večina teh pobočij s svojimi apniškimi bregovi pada strmo v dno. Navezanost na tektonske prelome, nagajenost apniških skladov v smeri, ki je pobočju nasprotna, ter glacialna erozija, so pripomogli k izoblikovanju strmin ali celo sten, ki se zaključujejo z mogočnimi kočnami; prehod v višje predele je mogoč le čez strma prag. Ta značilnost, ki jo ugotavljamo v skoraj vseh naših alpskih dolinah, je za smučanje in s tem za zimski turizem nedvomno zelo neugodna. Zložnejši prehod iz nižjih dolinskih predelov v višje je edinole skozi dolino Krme, pa tudi ta je ozek in izpostavljen plazovom. Ostali zložnejši prehodi ne vodijo do pomembnejših in širših visokogorskih ugodnih področij. Za zimski turizem ugodnejša položnejša pobočja segajo nedaleč nad dno dolin, poleg tega pa so redka, saj so navezana le na nekaj otokov manj odpornih neapnenčastih geoloških plasti, ki tvorijo zložnejše reliefne oblike, ali na posamezna nelišča. Vendar so tudi ta zelo redka in po obsegu majhna področja izolirana od višjih, saj jih ločuje za smučanje neporabne strmine ali celo stene. Kjer pa segajo manj odporne geološke plasti in s tem tudi položnejši bregovi višje, so pa na neugodnih prisojnih straneh. Prisojna stran pa, kot je razvidno iz prej navedenega, vse do višine 1200 m ne zagotavlja dovolj zanesljive snežne odeje.

V tem višinskem pasu imamo reliefno ugodnejša vendar manjša področja predvsem v prisojnih legah. Toda ti predeli nimajo pogojev za neposredno povezavo z visokogorskimi in snežno povsem zanesljivimi področji.

Pomemben reliefni element je tudi travnata pašna cona, ki je značilna za neapniška pobočja, kjer so sklenjeni naravni pašniki do najvišjih vrhov. V Karavankah (1.področje) pa je potrebno precej snežnih padavin in zgostitev snežne odeje, da se zakrijejo zakrasela tla oziroma ruševje.

Reliefne značilnosti so v splošnem mnogo ugodnejše v zahodnem predelu obravnavanega področja, predvsem na Pohorju. Karnijske Alpe imajo namreč zmerna pa tudi močnejše nagnjena pobočja s širokimi hrbtmi in s planinsko trato poraslimi tlemi, kjer se prično že pri manjših količinah snega ugodne smučarske razmere. Žal pa se prično predeli, kjer so ugodne snežne razmere in kjer ni pričakovati negativnih ekstremov, šele v višinah nad 1500 m.

Četrto področje, to so višinska območja izpod 700 metrov v osojnih in pod 1100 m v prisojnih alpskih predelih, nimajo ustreznih snežnih razmer, da bi lahko služila za lokacijo zimsko športnih krajev z vsemi funkcijami in opremljenostjo, ki jo zahteva sodobni turizem. Ta področja in pa področja v 3. višinskem pasu, ki nimajo možnosti povezave z višjimi področji, se morajo razviti le v zimsko-športne izletne kraje, za bližnja naselja, seveda z ustrežno vendar manj zahtevno opremljenostjo (krajše proge in vzpenjače).

Is navedenega sledi, da se možnosti za razvoj zimsko športnega turizma v podrobnem precej razlikujejo. Pravilno pot bi ubrali, če bi podobno kot smo snežno odeje, tudi ostale prirodne faktorje predhodno konkretno opredelili (npr.: možne variante smučarskih prog, negativnosti v reliefu, posamezne meteorološke

elemente, zemljiško posestne razmere, itd.

Naravovarstveni vidik pri zasnovi zimsko-športnega turizma

"Turizem daje na turistično tržišče nikavnosti in redkosti, ki bi brez njega nikomur ne hasnile in mnoge že davno propadle. Alarma varuhov narave ne sme biti alarma zoper "vrnitev k naravi", temveč skrb za to, da bi narava tudi v prihodnji civilizaciji lahko odigrala svojo osvežilno in obnovitveno vlogo. Prav tako pa ta ne sme biti alarma zoper ugodnosti in udobnosti, ki jih nudi mehanizacija. Velike gradnje, ki za napredek turizma pomenijo bistvene pogoje (cesta, železnica, žičnica s svojim kompleksom) sicer res prvobitni podobi ne doprinaša bistvenega okrasja, vendar pa je lahko vsak tehnični objekt, če je prilagojen obrazi narave, tudi lep.

Prav prilagajanje velikih gradenj reliefu pa je zelo važen faktor pri urejanju smučarskih prog".(13)

Na današnji stopnji civilizacije človek potrebuje kontakt s naravo, kajti današnji način in tempo življenja sili človeka v življenje med betonom in asfaltom in tako človek izgublja stik s naravo, tudi civilizirano. Nujno je zato prizadevanje, da se človek obrne do narave in da v naravnih elementih tudi uživa in se sprosti, v elementih, ki so mu bili včasih sovražni, dokler ni imel možnosti pristopa s sredstvi, ki mu jih lahko nudi današnja civilizacija. Nesmisel je, govoriti o tem, da neokrnjena narava lahko služi človeku za rekreacijo, če na drugi strani ni dostopna.

Sama mehanizacija je ostala potrebna infrastruktura za smučarski šport ne more poškodovati in okrniti naravnih lepote, okrne jih lahko le nepravilen odnos in brezbržnost današnjega civiliziranega človeka. Zato bi morali posvetiti več pozornosti vsogji človeka in celotne družbe ter prizadevanja

zopet privzgojiti spoštovanje in ljubezen do narave in pravičnega odnosa do nje, da nov delček narave, ki bi postal dostopen za širše množice in ne le za posameznike, ne bi postal še v kratkem času smetišče in odlagališče ter nema prida brezobzirnosti in malomarnosti.

Potrebna bi bila estetska vzgoja današnje civilizirane družbe in ne zapiranje in odmikanje narave, njenih lepote in svežega zraka, ki ga moderni človek vse premalo užije. Kajti narava z vsemi svojimi kvalitetai je dana celotni družbi in ni namenjena samo posameznikom.

Ocena značilnih prirodnogeografskih potez po območjih

Železna Kapla:

Če začnemo naš pregled v smeri od vzhoda proti zahodu, se moramo najprej osreti na poglobitve značilnosti v okolici Železne Kaple, za katero pa bo v nadaljnjem besedilu izvedena še podrobnejša analiza. Železna Kapla predstavlja skupaj z reko Belo, ob kateri leži nekakšno težišče pokrajine, kamor gravitirajo manjši pritoki Lobnik, Leppen, Remšenik in Obirski potok. Posledica sotočja pri Železni Kapli je značilna konfiguracija terena, ko se od glavne doline ločuje niz stranskih, manjših dolinic z delno deberskim značajem, izdelanih v skladih pretežno emptivnih kamnin. Le na jugu v območju Kamniških Alp ter v višinah nad približno 1500 m so zastopane tudi karbonatne kamnine, ki tvorijo svojstven, za zimsko rekreacijo precej neprimeren relief.

V podrobnem lahko znotraj pokrajine ločimo dve precej različni območji: vzhodno in južno od Železne Kaple ter zahodno od naselja.

Za prvi predel so značilne ozke, do 15 km dolge stranske doline, potekajoče v smeri vzhod-zahod. Doline so fluvialnega izvora v mlajšem stadiju razvoja, od tod njihove značilne poteze sotesk. V dnu je prostora le za prometnico in v zgornjem delu Leppena in Remšenika tudi za posamezne domačije. Zaradi neugodnih pogojev za naselitev je močnejše poseljen in temu primerno kultiviran svet na prisojnih pobočjih, torej na severni strani dolin. Podobne razmere so tudi v dolini same Bele, kjer pa je poselitev med krajema Bela in Železna Kapla redka, ker zaradi toka reke v smeri sever - jug ni izrazitih prisoj. Pri Beli se začne ledeniško preoblikovane Belske kočne, ki bolj ravnim dnom in strmimi stranicami v apnencih in dolomitih. Potencialna denivelacija je pretežno 300 - 400 m, s tem da so pobočja v veliki meri za nezahtevne smučarje in začetnike prestrma (nakloni okrog 30°). Možnosti za ureditev smučarskih terenov so nekaj boljše v Lubniku na pobočjih Ojstre, Topice (južna ekspozicija) in zahodnih pobočjih Pece. Pri tem pa velja poudariti, da je obravnavano območje v višinah 600-1500 m in le izjemoma višje, kar zaradi neugodne ekspozicije ne nudi najboljših pogojev za zimsko-športni turizem. Izkrčen svet je namreč praviloma samo na prisojnih, osoje pa so povsem gozdnate in bi bilo potrebno gozdove krčiti. Še najboljše pogoji bi bili pod Golim Vrhom (1787 m) Belski kočni v višinah med 1300 in 1700 m, kjer je na pobočju s SV ekspozicijo že delno izkrčen gozd.

Zahodni predel obsega eno samo večjo dolino ob Obirskem potoku, ki se pri kraju Obirske razcepi na dva kraka ter niz manjših stranskih dolinic. S severa se na jug v osrčju Karavank zajeda Borovnica, pritok Karavank. Za področje je značilno Selsko - Obirsko podolje, kjer je tudi v dnu solin več ravnega sveta v višinah 700 - 1000 m. Glede na nadmorsko višino je karakteristična denivelacija okrog 500 m. Tu bi

se dale urediti daljše smučarske proge zaradi manj izrazite reliefne razščenjenosti. V osnovi pa so marsikje karbonati, še posebno v višjih legah, kar skupaj z relativno nizko nadmorsko višino, veliko gozdnatostjo ter neugodnimi socialno-posestnini razmerami slabša pogoje za smučanje. Ugodne prisojne lege bi se dale izkoristiti za smučišča na pobočjih Pristavškega Storžiča (1759 m), Pečovnika ter Flešivca (1811 m) in Štruglavega vrha (1368)m, v podolju so ugodni pogoji za ureditev stez za smučarski tek. Svet nad 2000 m je za smučišče neprimeren. Severno pobočje Košute je stenovito in prepadno. Pogorje Obirja z najvišjim vrhom Ojstercom (2142), z vršnim apnenčastodolomitnim predelom pa ne nudi ugodnih pogojev razen v višinah med 1500 - 2000 m zato, ker je reliefno in prometno ugodno samo pobočje z južno ekspozicijo, kajti drugje so pobočja prestrma. Tudi na južni strani smučišča v glavnem ne bi bila primerna za začetnike. Največja pomanjkljivost pa je zagotovo prisojna lega v območju, kjer so snežne razmere večkrat vprašljive.

Borovelje:

Območje Borovelj ima v grobem podobne značilnosti kot območje Železne Kaple. Naselje samo se nahaja na vršajskem nasipu Borovnice, že v dolini Drave. Je primer strajeno zazidanega naselja. Tudi ostala naselja v dolini Drave na njenem levem bregu imajo potese strajeno naseljenih vasi, zaradi svoje prvobitnosti pa imajo ugodne pogoje za razvoj kmečkega turizma. Nad njimi bi se dalo na pobočjih z osojno ekspozicijo urediti smučišča z višinskimi razlikami 400 - 500 m, a bi bila zaradi povprečno niske nadmorske višine pod 1000 m sezona nezanesljiva. Svet magmatskih kamnin južno od Borovelj ustvarja zaobljene hrbte s strmimi pobočji, neprimernimi za smučanje začetnikov. Le vršni greben Karavank z njihovo Belščico, Stolem in Košuto je iz stenovitih karbonatnih kamnin. Z vzhoda se nadaljuje v smeri vzhod-zahod Obirsko - Selško podolje, ki se onstran Borovnice izpod Ljubelj nadaljuje v podolje okrog

Podna in Slov. Plajberka. Povsod v relativno širokem dnu podolja bi se dalo urediti tekaške steze, za drsanje pa ni ugodnih prirodnih pogojev. Naselitev se je navezala na prisojna pobočja ter nad dnom podolja, samotne kmetije pa se nahajajo tudi v manj ugodni legi. Povprečna nadmorska višina 900 - 1000 m že zagotavlja v osojah, ki pa so za zdaj še povsem ogozdene, precej zanesljive snežne razmere. V smučišča bi lahko v zimskem času preuredili tudi številne planine v območju Karavank, kjer bi bili denivelacija in dolžina prog sicer majhni, a bile proge položne.

Ugodni naravni pogoji za potencialna smučišča so na SV pobočju grebena med Črnim Vrhom (1685 m) in Mecenom (1627 m) z denivelacijo 400 m in blagim naklonom (200°) v višinah med 1000 in 1400 m.

Drugo potencialno ugodno smučišče je na severnem pobočju Žingarice (1589 m) severno od Sloven. Plajberka. Smučarske proge bi se dale urediti v višinah med 800 in 1500 m, s tem da bi bili tereni v zgornjem delu zahtevnejši v spodnjem delu pa primerni tudi za začetnike. V izredno bogatih zimah s snegom bi se dalo smučati vse do vasi Št. Janž v dnu dravske doline.

Povsod drugje so naravne razmere precej manj ugodne za zimsko-športni turizem. Ozke proge s strmimi pobočji in apneniško-dolomitno ostenja ne nudijo dovolj položnih pobočij.

Št. Jakob:

Prej dokaj široko gorsko območje Karavank ter Kamniških Alp južno od Drave se v območju Št. Jakoba in Bistrice v Rožu zoži na vsega nekaj km. Podolje, ki nas je spremljalo vse od Obirskega do Slov. Plajberka tu izgine, ker pa vrhovi Karavank tudi v tem delu sežejo preko 800 m (Belščica, Golica, Kepa), ima to za posledico, da so pobočja pretežno prestrma

za ureditev smučišč. Dravski pritoki tečejo v smeri sever-jug in sekajo s svojimi dolinami gorati predel na manjše segmente s strmimi pobočji na severni, vzhodni in zahodni strani.

Naselitev se skoraj izključno drži nižinskega Roža, le ob Bistrici je segla tudi v osrčje Karavank, kjer samotne kmetije tvorijo vas Rute. V okolici naselja pa karbonatna osnova ne daje ugodnih možnosti za zimsko-športni turizem. Le na planinah bi se dalo urediti krajša smučišča.

Zelo ugodno reliefni pogoji pa so zaradi primerno razgibanega terena v samem Rožu, a so klimatske značilnosti zaradi nizke nadmorske višine (500 - 600 m) velika ovira. V Rožu bi se dalo urediti tudi družinska smučišča, sicer kratka, z denivelacije do 200 m, a položna ni predvsem lahko dostopna. Slaba stran je oredvsem prisojna lega. Na osojeh pa bi se lahko blizu naselij uredila smučišča južno od posameznih krajev. Denivelacija ne bi bila večja od 300 m. Strmina pa bi bila primerna za vse kategorije smučarjev, sneg pa bi se v osojah zadržal vsaj tri mesece na leto. Zelo primerni pa so tereni tudi za sankališča.

Ogozdenost je v osrčju Karavank izredno velika, v Rožu pa je še znaten del gozda iskrčen, žal pa je še vedno velik del za smučišča ugodnejših osoj porasel z gozdom.

Okolica Baškega jezera:

Karavanke se še nadalje zožujejo a obenem tudi izgubljajo na višini v smeri proti zahodu (Kepe 2143 m, Kamnati Vrh med Korenom 1656 m). Karbonate vse bolj izpodrivajo magnetki ter metamorfni graniti in gnajsi. Ravninsko-gričevnata okolica Baškega jezera pa predstavlja še tipično glacialno pokrajino z morenskimi nasipi, jezerci in samočvirjenimi ravninami. Enotno vzhodno-zahodno slemenitev seka v posamezne vrhove vrsta manjših potokov.

Višje lege z ugodnejšimi snežnimi razmerami so povsem zaraščene z gozdom in bi tudi ob velikopoteznejših krčenjih nudile smučarsko zadovoljstvo izključno zahtevam, izkušnim smučarjem. Ker pa so v okolici že izgrajeni trije večji zimsko-športni centri (Dobrač, Osojščica, Petelinjek), bi se dalo zaradi ugodnih prometnih razmer smučarje dnevno prevažati na navedena smučišča.

Boljši pogoji so v okolici Baškega jezera za ostale zimske-športne dejavnosti: Sankališča se lahko pripravijo v bližnji okolici skoraj vsakega naselja, če že ne vsake posamezne kmetije. Baško jezero in manjša jezercica ter mlake v bližini vsako zimo redno zamrzujejo vsaj za dva meseca in nudijo odlične pogoje za drsanje. Morenske Dobreve severno od Baškega jezera so prav potencialni "raj" za zahtevnejše smučarje - tekače, katerim za zadovoljitev svojih rekreacijskih potreb najbolj ustrezajo predeli s enakomerno menjajočo višinsko razliko do 100 m.

Za manj zahtevne pa bi lahko potegnili proge v ravninskem svetu Bekštajna.

Podkloster:

V območju Karavank nad Ziljsko dolino povsem prevladajo magmatske in metamorfne kamnine, ki sestavljajo tudi nadaljevanje Karavank proti zahodu - Karnijske Alpe. Dno Ziljske doline je relativno široko, a posebno v aluvialnih ravninah večinoma zamočvirjeno. Šele višje terase so osnova sušnejšemu svetu, primernemu za njivsko in travniško izkoriščanje.

Svet kot tak daje dobre pogoje le za razvoj smučarskega teka, medtem ko bi bilo sicer možno preurediti v smučišča tudi z gozdom porasle vrhove, ki pa s svojo relativno majhno nadmorsko višino (pod 1500 m) kljub osojnosti ne zagotavljajo

optimalne iskoriščenosti zaradi nezanesljivih snežnih razmer. Že izgrajen zimsko-športni center na Petelinjaku pa lahko nudi svoje usluge tudi gostom, mesto njenim na kmetijah v dolini. (Strmo, le za zahtevne smučarje. Ugodne prometne zveze in možnosti komuniciranja s tremi državami dajejo temu področju prednost pred ostalimi, prometno zaprtimi in odrezanimi regijami. Ker pa je obravnavano področje relativno dosegle že dokaj visoko raven v turističnem razvoju, tu gost ne more pričakovati ponudbe, kakršna je značilna za tipično kmečki ambient.

Ziljska dolina:

Razmere v Ziljski dolini v smeri proti zahodu so v marsičem podobne naravnim razmeram v območju Podkloštra. Karnijske Alpe so v celoti sestavljene iz magmatskih in metamorfskih kamnin. Od Ziljice na zahod postajajo polagoma vse višje in presežejo s vrhom Ojstrnik 2000 m. Pritoki Zilje vežejo s stranimi, hudourniškiimi grapami bolj na redko, zato ohranjajo svojo enotnost.

Naselitev je vezana izključno na terasasto dno doline ob Zilji, kjer je duvialna ravnica v celoti poplavišče. Srednji pas v višinah med 750 in 1200 m je kljub osončni ekspoziciji v veliki meri izkrčen za potrebe pašništva in kot tak nudi zaradi ugodne reliefne osnove in slabših klimatskih potoz zadovoljive možnosti za razvoj zimsko-športnega turizma. Številne stanove bi se ob primernih investicijah dalo preurediti v penzione. Smučarske proge pa bi bile zaradi velikih naklonov (30°) tudi tu primerne predvsem za boljše smučarje.

Pod Pafudnikom (1999 m) bi se dale v višini med 1400 in 1500 m na Brški in Delski planini urediti izvrstne tekaške proge in steze za sprehode na smučeh, a bi bilo potrebno poskrbeti za primeren dostop. V dnu Ziljske doline pa bi bile lahko tekaške

proge za manj zahtevne smučarje-tekače, pri čemer bi izrazito terasni svet med Zahoncem in Ziljico nudil zadovoljstvo tudi za izurjenejše, a bi se zaradi nadmorske višine le okrog 600 m tekaška sezona temu primerno skrajšala.

Če povzamemo, lahko ločimo glede na naravne razmere na področju južne Koroške glede na primernost za razvoj samskega smučarskega turizma tri poglobljena območja:

- 1) Območje okrog Železne Kaple je za razvoj najbolj primerno zaradi privlačnega ambienta, reliefne členovitosti in tudi klimatskih razmer.
- 2) Najmanj je primerno področje med Borovljami in Baškim jezerom, ima slabe pogoje le za smučanje, za ostale dejavnosti pa relativno ugodne.
- 3) Primerno za vse vrste samsko-športnih aktivnosti, a ambientno precej enolično je tudi območje Ziljske doline.

POMEN INFRASTRUKTURE ZA RAZVOJ ZIMSKEGA TURIZMA

Oprealjenost prostora z infrastrukturo je osnova za nemoten gospodarski razvoj. Vendar prav infrastrukturo večkrat zamenjamo pri ocenjevanju pogojev za razvoj posamezne dejavnosti v prostoru. Pri vrednotenju obstoječega infrastrukturnega sistema na območju Karavank z vidika potreb za nemoten razvoj turizma, se bomo opredelili le za nekaj elementov materialne infrastrukture.

Eden glavnih elementov so komunikacije, ^{predvsem} cestne in železniške in omogočajo dostop v obravnavano območje. To omrežje je glede na reliefne poteze karavanškega območja dokaj dobro razvito, saj so s cestami povezane vse večje in pomembnejše doline. Zaradi gorskega značaja obravnavanega območja, katerega predstavljajo strna pobočja Karavank in globoke ter ozke doline pa je prehodnost slabša in v zimskem času marsikje tudi otežkočena. Ceste so speljane predvsem ob vznožju Karavank v njihovem zahodnem delu v osrednjem in vzhodnem delu pa sledijo dnom glavnih dolin. Ceste segajo globoko po dolinah v osrednji in vzhodni del Karavank in jih povezujejo z ravninskim svetom Celovške kotline. vzdolžno potekajoče doline pa niso medsebojno povezane kar povečuje oddaljenost od večjih centrov razvoja v tem območju. Pomankljiva je predvsem povezava med glavnimi prečnimi cestnimi komunikacijami, ki vodijo do treh mednarodnih cestnih prehodov Korenskega sedla, Ljubelja in Jezerskega.

Vprašanje oddaljenosti in dostopnosti se najpogosteje pojavlja v zvezi z problematiko infrastrukture. Območje Karavank je značilno z dveh vidikov, če izhajamo iz koncentracij prebivalstva na obeh straneh meje. Z vidika oddaljenosti je območje Karavank zelo blizu vsem večjim centrom Celovške kotline kot tudi Ljubljanske kotline saj razdalje ne presegajo 70 km. To bi v idealnih pogojih pomenilo eno vožnjo z osebnim avtomobilom kar ne predstavlja zaviralnega momenta pri izboru kraja za zimsko

rekreacijo, ko odločajo predvsem ugodne snežne razmere in urejenost terenov. Če pa upoštevamo naravne pogoje v gorskem območju Karavank vidimo, da sicer relativno majhna oddaljenost, gledano z vidika dostopnosti daje posvem spremenjeno sliko. Razgiban relief globokih dolin in straih pobočij je vzrok, da kljub dobrim cestnim povezavam po glavnih dolinah, dostopnost ni enaka kot bi bila ob enakih pogojih razdaljah v ravninskem svetu. Vzponi in številne krivine kot tudi omejena širina cestišč je ovira, ki otežuje dostopnost. Poleg reliefa se kot oteževalna okoliščina v primeru dostopnosti pojavlja tudi klimatski faktor. Zimski del leta z obilnimi snežnimi padavinami, ki se v osojnih legah zadržujejo dlje, ter straine, v katerih se prožijo plazovi, predstavljajo stalno oviro za nemoten dostop. Še posebej je to vprašanje važno, če upoštevamo predvideno usmeritev v zimski turizem. V tem primeru bi vsak zastoj lahko zavrl dotok turistov in s tem zmanjšal turistični promet posameznega centra.

Z vidika turistične ponudbe območja Karavank se postavlja vprašanje oddaljenosti in dostopnosti iz urbaniziranih območij Celovške kotline kot tudi večjih centrov na območju Slovenije in Hrvatske. Zahodni del Karavank in za Karnijske Alpe z Ziljsko dolino spadajo namreč v ožje gravitacijsko območje Beljaka, od osrednje koncentracije prebivalstva v tej kotlini pa je to območje oddaljeno približno 150 km ter zaradi tega ni tako privlačno za slovenskega smučarja, kljub izredno dobrim cestam in lahki dostopnosti. Medtem pa sta osrednji in vzhodni del glede dostopnosti v slabšem položaju, saj je dostop mogoč le preko dveh višjih cestnih prehodov od katerih je le ljubeljski odprt vse leto, prehod preko Jezerskega pa je zlasti v zimskem času močno oviran in v izjemnih primerih tudi nemogoč. Oddaljenost tega območja je sicer za polovico manjša in znaša le 70 km. Če upoštevamo kot potencialni rezervoar potrošnikov turističnih uslug tudi prebivalstvo s območja aglomeracij Zagreba in Reke, ugotovimo, da oddaljenost znaša približno 200 km. Glede na današnje tokove zimskega turizma je torej

območje Karavank sorazmerno lahko dostopno tudi za turiste iz Hrvatske.

Pri vrednotenju oddaljenosti z vidka faktorja razvoja kmečkega zimskega turizma moramo upoštevati obliko le-tega, ki v večini primerov pomeni tedensko ali večdnevno zadrževanje gostov na kmetiji, ne pa ^{le} ne pa vikend turizma. Slednji pa ima potencialne možnosti za razvoj tudi glede na veliko število smučarjev iz Slovenije, za katere so domače kapacitete smučišč premajhne. Dostopnost je torej v obeh primerih ugodna in naj ne bi predstavljala posebne ovire. Vendar bi se položaj še izboljšal, v primeru, da bi povezali osrednjá in vzhodni del Karavank med Selami in Železno Kaplo ter morda tudi zahodni del Karavank s povezavo Sele - Slovenj Plajberk.

Cestno omrežje bo treba z osirom na predvidene turistično usmerjene kmetije še izpopolniti, da bi gostom omogočili nemoten dostop do objektov turistične infrastrukture, kot so v tem primeru posamezne kmetije in z njimi povezane žičniške kapacitete.

Drug problem predstavlja infrastruktura za zimskošportne centre. Vprašanje, ki ostaja odprto je visoka vrednost investicij v objekte, ki jih posamezne kmetije bodisi ne bi zmogle, ali pa zanje nimajo ustreznih terenov.

Zato bi bilo morda potrebno vsaj v nekaterih primerih združiti te kapacitete in s tem zmanjšati investicijo, oziroma zagotoviti njeno rentabilnost. Preusmeritev kmetij v turistično dejavnost spremlja tudi zagotovitev ustreznih prenočitvenih kapacitet in opremljenosti gospodinjstva, kar tudi spada v okvir turistične infrastrukture.

Dosedaj pretežno v živinorejo in gozdarstvo usmerjene slovenske kmetije na območju Karavank, bi potrebovalo velika vlaganja sredstev in dela, da bi se mogla ustrezno infrastrukturno

opremiti. To velja tako za ureditev ustrezno opremljenih prostorov za goste, zadovoljivo urejenih terenov ter smučarskih naprav, v prvi vrsti pa za zagotovitev ustreznega dostopa do posameznih kmetij v zimskem času. Izgradnja cestišč bi bila smiselna verjetno le v primeru, da bi se več sosednjih kmetij združilo v manjši turistični center s enotno turistično ponudbo. V nasprotnem primeru pa je vprašljivo, ali bi neurejen dostop ne imel pomembne vloge pri izbiri posameznih rekreacijskih območij v območju gorskih kmetij v Karavankah.

PLANINE NA KARAVANKAH KOT TURISTIČNI POTENCIAL

Hiter družbeni in gospodarski razvoj, povezan s procesi industrializacije in urbanizacije, je povzročil bistvene spremembe v planinskem gospodarstvu, ki se odraža v naraščajočem pomenu planin kot turistično rekreacijskega območja. Naraščanje števila delovnih mest v industrializiranih in urbaniziranih središč, ki je sprožilo doseljevanje prebivalstva in deagrarizacije podeželja, je vplivalo na zmanjševanje obsega planinskega gospodarstva. Poleg tega pa je povečano število delovnih ljudi potrebovalo obsežnejši rekreacijski prostor. Neposredna bližina gorskega sveta in urbaniziranih območij, je povzročila širjenja rekreacijskega območja v planinski svet. V tem prostoru so planine, ki so imele urejena dostope nudile ugodno mesto za namestitvev turistične rekreacijske dejavnosti. Tako je prišlo do kombinacije ali pa nadomestitve med planinskim gospodarstvom in turizmom.

Eden izmed vidnih elementov turistično-rekreacijske dejavnosti v pokrajini so turistični objekti, med katere prištevamo planinske postojanke, lovske koč, gostišča, počitniške hišice kot tudi smučarske naprave (vlečnice itd.)

Vse navedene objekte najdemo tudi v območju planin v našem zamejstvu na Koroškem. Najštevilnejše so seveda lovske koč in počitniške hišice, ki so v mnogih primerih le obnovljeni pastirski stani. Ta preobrazba pastirskih stanov je tudi eden od izrazov sprememb v planinskem gospodarstvu.

Lovske koč najdemo na 16 planinah, večinoma v zahodnem območju planin v Karavankah in Karnijskih Alpah. Počitniške hišice pa so prisotne na 14 planinah v območju planin v zahodnem in srednjem delu Karavank ter Karnijskih Alpah, medtem ko v zahodnem delu najdemo le eno počitniško hišico. Poleg lovskih koč in počitniških hišic najdemo v Karavankah in

Karnijskih Alpah tudi planinske domove in gostišča. Planinski domovi se nahajajo v 6 planinah, ki segajo nad višino 1500 m. Te planine so Obirska, Robovnikova, Mačenska, Rožca, Borovščica, ki ima dve planinski postojanki ter Verška planina. Planinske postojanke so torej razporejene po vsem planinskem območju Karavank, medtem, ko jih v Karnijskih Alpah ni.

Omejitev planinskih postojank samo na območje Karavank, je posledica njihovega visokogorskega značaja, ki ni značilen za Karnijske Alpe.

Povsem drugačna je razporeditev gostišč, ki so vezana na bolj turistično razvita območja planin. Tako lahko razumemo koncentracije gostišč v območju Karnijskih Alp, kjer je na štirih planinah (Bistriški, Dolški, Poludniku in Brški) pet gostišč od skupno sedmih, kolikor jih je bilo ugotovljenih na območju planin našega zvezstva na Koroškem. Ostali dve gostišči pa sta na Sovški planini in planini Ojstrovici, ki imata že tudi močnejše razvito turistično funkcijo.

Skupno število turističnih objektov na planinah južne Koroške predstavlja 118 lovskih koč, počitniških hišic, planinskih domov, gostišč in stanovanjskih hiš. Največji del predstavljajo počitniške hišice, katerih skupno število sestavlja 73 objektov, ki tvorijo 61,9 % vsega števila turističnih objektov. Drugi najvažnejši element so lovske kočice, teh je 26 po številu, predstavljajo pa 22,0 % vsega števila turističnih objektov. Z enakim številom so zastopani planinski domovi in gostišča, katerih je skupno štirinajst in predstavljajo skupaj 11,9 % vsega števila turističnih objektov. Poleg navedenih objektov so bile v anketi ugotovljene tudi 4 stanovanjske hiše, ki pa so verjetno le sezonsko naseljene.

Opremljenost s turističnimi objekti po posameznih planinskih območjih ustreza že preje navedenim podatkom o številu planin s turističnimi objekti. Za turizem najbolj ugodno in pomembno

območje so Karnijske Alpe. Turistična funkcija se kaže v velikem številu turističnih objektov, katerih je v tem planinskem območju 54, (45,8 % od skupnega števila) od tega je 44 počitniških hišic (81,4 %). Največ počitniških hišic je na Bistrovški planini (15) in Brški planini (25), medtem ko sta Dolška planina in planina Poludnik brez počitniških hišic. Koncentracija počitniških hišic na posameznih planinah izhaja iz dveh dejstev. Na omenjenih planinah so ugodne naravne razmere tako za planinsko pašništvo kot tudi turistično-rekreacijsko dejavnost, saj v obeh primerih prevladuje travnat svet zmernih strain. Ugodne naravne razmere so v preteklosti nudile osnovo za razvejan obseg planinskega pašništva s številnimi pastirskimi objekti. Ko je pomen planin za živinoreje upadel so tja stanovi ostali prazni in ne oskrbovani. Z širjenjem obsega turistično-rekreacijskih območij v okolici mest je mestno prebivalstvo začelo ob koncu tedna in v počitnicah zshajati na pšanine, kjer so opuščeni stanovi nudili ugodno možnost za preureditev v počitniško hišico. Take je s funkcijsko spremembo planin lokacija nove dejavnosti ostala vezana na nekdaš pomembne planine.

Po številu turističnih objektov je drugo najpomembnejše območje vzhodnega dela Karavank, kjer je 28 turističnih objektov ali 23,1 % od skupnega števila. Dobro polovico predstavljajo počitniške hišice ter je 16 ali 57,1 %. Večina je koncentrirana na planino Luže (10) in Veški planini (3). Lokacija teh turističnih objektov je prav tako povezana z zelo razvitim planinskim pašništvom v preteklosti, kot je bil primer za območje Karnijskih Alp.

Osrednji in zahodni del Karavank sta manj pomembna kot turistični območji, vzroki za to pa so v manj ugodnih naravnih razmerah, ki niso nudile pogojev za razvoj planinskega gospodarstva. To je kakor vidimo ob funkcijski preobrazbi planin s svojimi objekti predstavljajo osnovo za razvoj turistično-rekreacijske dejavnosti. Na planinah osrednjega dela Karavank na Koroškem je bilo v letu 1976 17 turističnih objektov, 76,5 % so pred-

stavljale počitniške hišice (13). Te so strnjene na dveh planinah Mačanski (7) in planini Mrzli log (3). Zahodni del Karavank pa ima na planinah 19 turističnih objektov, večinoma so to lovske kočice (13 oz. 68,4 %) in planinske postojanke (4 oziroma 21,0%), počitniška hišica je samo ena.

Turistični objekti so razporejeni po vsem območju planin našega zamejstva, vendar se glede na bližino večjih urbaniziranih centrov in naravne razmere ločijo po vrstah. Zato so počitniške hišice in gostišča pretežno vezana na Karnijske Alpe v saledju Beljaka, planinske postojanke na vse območje karavank zaradi njihovega visokogorskega značaja na lovske kočice pa so prav tako vezana na turistično pomembnejše območje Karnijski Alp in zahodni del Karavank.

Planine predstavljajo torej ugoden potencial za turistično dejavnost, ki pa v zimskem času ostaja neizkoriščen. Sneg, ki v zimskem času onemogoči turistom dostop na planine, nudi na izkrčenih travnih površinah planinskih pašnikov ugodne možnosti za ureditev smučišč. Širjenje rekreacijskega območja urbaniziranih naselij na obeh straneh meje, bi se s ozirom na veliko število smučarjev, tudi v zimskem času lahko razširilo na svet planin. Seveda bi bilo potrebno zagotoviti ustrezno infrastrukturo za zimski turizem kot na primer vlečnice, žičnice in ureditev dostop, vendar bi ob smiselni lokaciji lahko zagotovili nemoteno delovanje manjših zimsko športnih centrov.

Načrte o preureditvi posameznih slovenskih kmetij bi lahko povezali tudi s potencialnimi zimskimi športnimi tereni planin in tako dosegli ustrezno velikost in ekonomičnost investicije. Problem predstavlja le vprašanje lastništva planin, ki bi lahko onemogočilo razvoj turizma na planinah. Najugodnejši položaj imajo planine v lasti vaških skupnosti oziroma združenj na katerih imajo posamezni gospodarji svoje deleže, medtem ko planine v privatni ali državni lasti ni možno povezati z načrti

o gradnji zimskošportnih objektov na planinah.

Ob morebitni vključitvi planin v območje zimskega turizma je treba upoštevati tudi velikost posameznih planin ter njihov sedanji gospodarski položaj. Planine, ki so v fazi opuščanja, se namreč zaraščajo z gozdom in bi zahtevale ponovno krčenje in merjenje travnih površin. Upoštevaje oba kriterija, tako velikost kot lastništvo planin v Karavankah ter glede na oceno naravnega potenciala in interes prebivalstva za razvoj zimskega turizma lahko ugotovimo, da imajo največ možnosti planine v vzhodnih Karavankah na območju Pece in Obirja. Naravno manj ugodni pogoji so v zahodnem delu Karavank, ki pa ima prav tako ugodne socialno-pestne razmere.

Planinski svet nudi možnosti za vključitev v predvideno zimskošportno rekreacijsko območje Karavank v povezavi z turistično usmeritvijo posameznih gorskih kmetij. Načini povezav in s tem združena investicija, pa bi bilo potrebno proučiti na točno določenih območjih, ki imajo sicer ustrezne družbeno-ekonomske pogoje ter infrastrukturno opremljenost.

VREDNOTENJE NARAVNIH IN DRUŽBENO-EKONOMSKIH ELEMENTOV ZA RAZVOJ
ZIMSKO-ŠPORTNEGA TURIZMA NA PRIMERU
ŽELEZNE KAPLE

Že pri vrednotenju naravnega potenciala smo ugotovili, da je predel okrog Železne Kaple za razvoj zimskega kmečkega turizma med vsemi območji južne Koroške najbolj primeren. To pa ne pomeni, da so tu pogoji idealni. Manjkajo predvsem možnosti za spremljajoče zimsko-športne aktivnosti: v celotnem področju ni primernih površin za drsanje, vzhodno od reke Bele pa manjkajo tudi primerni tereni za smučarski tek. Le-tega bi bilo mogoče bolj intenzivno razvijati v območju Belške kočne in okrog Obirskega, pri čemer ne gre spregledati dejstva, da bi bile proge primerne predvsem za isurjene tekače. Smučarske proge bi se dale urediti tudi v bližini posameznih kmetij, a njihova dolžina ne bi zadovoljevala zahtevnejših smučarjev, za začetnike pa bi bile neprimerne zaradi prestraih pobočij. Potrebno pa bi bilo zgraditi še večji zimsko-športni center na območju Železne Kaple. Snežne razmere predvsem na prisojeh zaradi skromne nadmorske višine ne zagotavljajo dolgotrajne in zanesljive sezone. Za sankanje pa imajo vse samotne kmetije dovolj ugodnih pogojev na okoliških njivah in travnikih.

Doslej je kmečki turizem v okolici Železne Kaple še relativno malo razvit, čeprav obstajajo za potrebe aktivnosti ugodne možnosti. Atraktiven gorski ambient in okolica možnosti za sprehode govore zgornji trditvi v prid. V gozdovih so možnosti za lov, v potokih pa za ribolov, kopanje pa je v njih zaradi premrzle vode za večino ni mogoče. Dalo pa bi se kmečki turizem navezati na letni bazen v Železni Kapli, pomembna pa bi bila povezava s slovenskim hotelom Obirsko. Zaenkrat se je preusmerilo v kmečki turizem le nekaj kmetij v Leppeni ter v Kortah. Turistična konica je absolutno vezana na poletne mesece junij, julij, avgust in september.

Za potrebe zimsko-športnega turizma smo na območju Železne Kaple anketirali 27 kmetij, 9 v Lobniku (Lobnig), 17 v Lepeni (Leppen) eno v Remšniku (Remschenig), 4 v Beli (Velach), 4 v Kortah (Trögen) in eno v Obirskem (Ebrlach).

Analiza je pokazala, da prevladujejo na celotnem območju glede na SRS precej številčne družine (povprečno 6,2 družinska člana), kjer je tudi delež mladega prebivalstva, ki bo v kratkem času postalo produktivno, razmeroma visok. Do 15 let je 31,7 % vsega prebivalstva in med 16 in 25 leti je nadaljnjih 17,7 %. Starega nad 60 let starega prebivalstva je le 15,9 %. Med anketiranimi je v celotnem območju 53 % moškega in 47 % ženskega prebivalstva. Najbolj ugodne starostne strukture je v Lobniku in Lepini, največ starega prebivalstva (25 %) pa je v Kortah. Del mladih se sicer šola v šolah, ki ne zagotavljajo zaposlitve v okolici domačega kraja, kljub temu pa ima skoraj vsaka kmetija naslednika.

Kmečka gospodarstva imajo dohodke pretežno iz kmetijske dejavnosti, pri čemer je delež poljedelstva zanemarljiv, večji pomen pa ima živinoreja. Mlajši člani gospodinjstev so zaposleni v okoliških obratih, precej tudi v tovarni na Reberci, ki pa je že nekaj časa v krizi in revno, spomladi 1979 je začela množično odpuščati delavne (240 odpuščenih), kar zmanjšuje eksistenčno osnovo za tamkajšnje prebivalstvo, kajti tudi gozdarstvo, ki je bil dolgo pomemben dohodkovni vir, stalno izgublja na pomenu. Prav zato bi bilo potrebno s kmečkim turizmom spodbuditi tamkajšnjo gospodarsko dejavnost. Med anketiranci je 22 gospodarjev kmetij zaposlenih izključno na kmetiji, 4 bi lahko označili za delavce-kmete, enega pa za delavca. Mnogim predstavljajo pomemben vir dohodkov izven kmetijstva, takoimenovane stranske dejavnosti: 8 prevoznitvo (prevažajo predvsem mleko in sir), 4 se postransko udejnujejo kot gozdni dejavci.

Za razvoj kmečkega turizma je zelo pomembno samo stanje hiše in opremljenost gospodinjstva. Gost vsekakor mora imeti zadovoljene določene osnovne potrebe. Med anketiranci se za 15 hiš ne ve za obdobje izgradnje, kar v bistvu pomeni, da so bile zgrajene že pred več sto leti. Za dve hiši je zanesljivo ugotovljeno, da sta bili zgrajeni pred letom 1850, po drugi svetovni vojni pa je bilo zgrajenih 7 stanovanjskih objektov, od tega v najnovejšem času 5 objektov, kar priča o določeni revitalizaciji in modernizaciji območja. Ugodno sliko nam pokaže tudi pregled renovacij na objektih po 2. svetovni vojni. 17. objektov

so temeljito obnovili, le 8 pa je doživelo najhna oziroma nikakršna popravila.

Gospodinjstva so glede na razmere v matični domovini sodebno opremljena z gospodinjskimi aparati za olajševanje dela in notranjo higijensko opremo.

Pomembno je, da imajo vsa, razen dveh v Leppeni avtomobile, kar pomeni, da imajo povsod primerne dovozne poti do javnih cestišč in tudi v zimskem času skrbijo za odstranjevanje novezapadlega snega. Kmetije so razmeroma blizu kraja s centralnimi funkcijami v Železni Kapli. V Lobniku oddaljenost ne preseže 10 km (najbližja je 3 km stran), v Lepeni 12 km (4 km) kmetija Ton v Remšniku je oddaljena 3 km, v Beli je razpon med 5 in 10 km, Korti pa so malo bolj oddaljene s povprečno 14 km.

Telefonsko omrežje še ni v večji meri poseglo v stranske doline izven Železne Kaple. Le 3 kmetije v Kortah imajo telefon, pa čeprav je aparat za samotno živeče prebivalstvo v primeru nesreč neobhodno potreben, prav pa bi prišel pri urejevanju kmečkega turizma.

Poslopja se ogrevajo pretežno še vedno na klasičen način s trdimi gorivi. Centralno ogrevanje je bolj kot pravilo. Uvedli so ga le v hišah, ki so bile zgrajene ali renovirane v najnovejšem obdobju po letu 1970. Takšnih zgradb je zaenkrat (1976) le 6. Pričakovati je da se bo stanje v kratkem ob izboljšanju kupne moči prebivalstva popravilo, zlasti za razvoj zimskega kmečkega turizma, pa bi bila tovrstna modernizacija nujna. Najboljše stanje je trenutno v Kortah (75 %) gospodinjstev že ima napeljano centralno gretje) ostala pa so v Lobniku (33 %) gospodinjstev).

Tekočo vodo in elektriko imajo vsa gospodinjstva, zato lahko uporabljajo vse potrebne gospodinjske stroje in aparate. Upoštevati moramo, da potrebuje v turizmu usmerjena kmetija vrsto pripomočkov za hitro, neutrudljivo in učinkovito opravljanje vsakdanjih

opravil. Danes že imajo pralni stroj vsa gospodinjstva, zanimivo pa je, da 4 med njimi nimajo TV sprejemnika, kar lahko vpliva stimulatивно ali pa tudi destimulatивно na počutje potencialnih gostov.

Podatkov o primernosti za ureditev smučišč na posameznih kmetijah je razmeroma malo. Pri tem pa se takoj pojavi dilema ali je sploh smotrno pripravljati zasebna smučišča z lastnimi vlečnicami glede na relativno majhno denivelacijo in strm relief ter s tem v zvezi kratke proge. Naslednji zaviralni moment je prisojna lega krčevin, travnikov in njiv v nizki nadmorski višini (okrog 60 % primernih terenov je na prisojah). Za družinsko manj zahtevno smučanje bi se gotovo splačalo vpeljati na majhne stroške prenosne vlečnice, kjer se lahko deloma izbira tudi ustrezna konfiguracija terena. Za izkušenejšje smučarje pa bi bilo morda bolj smotrno, če bi se več kmetij, denimo vse v posameznem kraju, združilo in prenočevalo goste za majhne zimsko-športne centre s primernimi naravnimi pogoji in normami, kjer bi bila lokalno pomembna smučišča za celotno dolino. Tretja varianta, prevoz gostov na daljše relacije na večje zimsko-športne centre prihaja v primeru Železne Kaple manj v poštev. Med anketiranimi kmetijami jih ima 6 dokaj dobre naravne zasebne smučarske proge, pri 12 so naravni pogoji slabši in bi bile v morebitnih investicijah potrebno temeljito razmisliti, 9 kmetij pa sploh nima ugodnih prirodnih pogojev.

Povsod pa je potrebno upoštevati tudi zemljiško -posestne razmere. Povprečno imajo anketirane kmetije 70,5 ha veliko posest, pri čemer se razpon giblje med 4,5 ha na kmetiji Skutl v Lepeni in 370 ha na kmetiji Pristovnik v Kortah. Nasploh so najmanjše posesti v Lepeni, največje pa v Kortah. Za ureditev smučišč je neugodna predvsem razdrobljenost posesti in morda še bolj dejstvo, da kar 85,5 % površin odpade na gozd, na pašnike le 8,2 %, 5,2 % na travnike, delež ostalih kategorij pa je zanemarljivo majhen. Najbolj so ogozdene Korte (92,1 %), 4,9 % pašnikov,, 3 % travnikov in Bela (88 %).

ZAKLJUČEK

Gorski svet Karavank, v katerem je glavna gospodarska dejavnost še vedno kmetijstvo in gozdarstvo, predstavlja sklenjeno območje poselitve slovenskega prebivalstva. Njegov gospodarski potencial, ki je osnovan na kmetijskem gospodarstvu je torej manjši in mu onemogoča enakomerno vključevanje v družbeni razvoj na Koroškem. Posebno naravne razmere, ki pogojujejo specifičen tip poselitve gorskega sveta v obliki samotnih kmetij, še zmanjšujejo možnost vključevanja slovenskega prebivalstva v sodobne tokove preobrazbe agrarne pokrajine. Sedanje gospodarstvo, ki je predvsem usmerjeno v živinorejo in gozdarstvo je namreč premalo akumulativno, da bi lahko okrepilo gospodarski položaj tako posameznih kmetov kot Slovencev nasploh. Zamisel, da bi gospodarski položaj Slovencev v tem območju okrepili z dodatno dejavnostjo v obliki zimskega turizma, je sicer pozitivna, vendar se je v raziskavi pokazalo, da vsi deli Karavank niso enako primerni za investicije v to vrsto dejavnosti.

Analiza prirodnih resursov je vključila predvsem tiste elemente, ki so pomembni za razvoj posameznih vrst zimskega turizma kot npr. smučanje, tek na smučeh, sankanje. Proučene so bile geomorfološke značilnosti pokrajine in ovrednoteno glede na primernost za smučišča. Klimatske elemente smo obdelali z vidika dolžine trajanja in debeline snežne odeje, ki predstavljata osnovni pogoj za razvoj zimskega turizma.

Sociodemografske elemente smo zajeli s prikazom gibanja števila prebivalstva, njegovih struktur ter stanjem deleža slovenskega prebivalstva na tem območju. Poleg teh osnovnih podatkov, so bili zajeti tudi podatki o obstoječi turistični infrastrukturi na obravnavanem območju. Vsi elementi nam kažejo, da se v predelih z največjim deležem slovenskega prebivalstva pojavlja nazadovanje števila prebivalstva in da je odstotek aktivnega kmečkega prebivalstva še vedno večji v primerjavi z drugimi območji Koroške. Neugodna struktura sociodemografskih elementov pa poleg tega nima ustrezne podpore za razvoj turizma v že obstoječih turističnih objektih.

Vse analitsko obdelane podatke lahko združimo v sintezi, ki nam pokaže primernost posameznih območij za razvoj zimskega turizma. Ugotovimo lahko, da glede na visok delež slovenskega prebivalstva, ugodne razmere in socioekonomsko strukturo prebivalstva predstavlja najbolj primerno območje vzhodni del Karavank na območju občin Železne Kaple in Sele, ter glede na še zgrajeno infrastrukturo, ki pa je v lasti nemškega prebivalstva tudi območje Slov. Flajberka, kjer bi morali ojačati slovenski element.

Možnosti za razvoj zimskega turizma v Karavankah torej so, vendar se pojavljajo še nekatera dopolnilna vprašanja, na katera pa bo moč odgovoriti le s projektnimi študijami. Ekonomika v investicij v zimski turizem na območju slovenskih gorskih kmetij odpira naslednja vprašanja; ali naj se v zimski turizem usmeri le ena kmetija, ali naj bi več bližnjih kmetij združili v manjši zimski turistični center, ki bi lahko nudil več uslug gostom. Prav tako je odprto vprašanje vključevanje planin v zimsko turistično rekreacijsko območje. S tem je povezano vprašanje dostopa, tako do kmetij kot tudi do potencialnih smučišč. Vprašanj je torej veliko in nanje bo moč odgovoriti šele ob odločitvi, katera območja bodo pospeševala razvoj zimskega turizma v okviru dopolnilne dejavnosti kmečkega gospodarstva.

Ob koncu naloge je na primeru občine Železna Kapla podana detaljna analiza vseh anketiranih slovenskih kmetij in točno opredeljena in ovrednotena možnost njihove preusmeritve v zimski turizem, zato zaključkov ne bi ponavljali.

SEZNAM KART

- ✓ 1. Delež slovenskega prebivalstva l. 1951
- ✓ 2. Gibanje števila prebivalstva 1961-1971 v občinah Koroške na območju Karavank
- ✓ 3. Starostna struktura prebivalstva leta 1971 v občinah Koroške na območju Karavank
- ✓ 4. Delež aktivnega kmečkega prebivalstva leta 1971 v občinah Koroške na območju Karavank
- ✓ 5. Struktura slovenskih gospodinjstev l. 1975 v občinah Koroške na območju Karavank
6. Pogoji za razvoj zimskega turizma na planinah Avstrijske Koroške v letu 1976
7. Velikost in lastništvo planin na Avstrijskem Koroškem v letu 1976
- ✓ 8. Vrste turističnih obratov in število postelj leta 1976 v občinah Koroške na območju Karavank
- ✓ 9. Starostna in spolna struktura gospodinjstev na območju Železne Kaple
- ✓ 10. Velikost posestev in zemljiške kategorije po gospodinjstvih na območju Železne Kaple
- ✓ 11. Opremljenost gospodinjstev na območju Železne Kaple
- ✓ 12. Primernost kmetijskih površin za smučanje na območju Železne Kaple

SEZNAM TABEL

1. Gibanje števila prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v obdobju 1961 - 71
2. Starostna struktura prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v letu 1971.
3. Število aktivnega in kmečkega prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v razdobju 1961 - 71
4. Sociodemografska struktura v Karavankah na Avstrijskem Koroškem
5. Dosedanja gospodarska usmerjenost kmetije in možnosti za razvoj turizma
6. Opremljenost gospodinjstev v Karavankah na Avstrijskem Koroškem
7. Pogoji za razvoj zimskega turizma v območju Karavank na Avstrijskem Koroškem
8. Pogoji za razvoj turizma na planinah avstrijske Koroške v letu 1976.

LITERATURA IN VIRI

1. Hauptergebnisse für Kärnten Ergebnisse der Volkszählung vom 12. Mai. 1971. Beiträge zur Österreichischen Statistik. Herausgegeben vom Österreichischen Statistischen Zentralamt 309, 6, Heft. Wier 1973.
2. Ilešič Svetozar: Planine ob Dolenji Zilji, Geografski vestnik, Ljubljana 1931
3. Jeršič Matjaž: Razvoj sodobne metodologije za prostorsko planiranje rekreacije. Geographica Slovenica 5, Ljubljana 1975.
4. Jeršič Matjaž: Snežna odeja in reliefne značilnosti, glavna faktorja za razvoj zimskega turizma, Turistični vestnik, Ljubljana 1966.
5. Jordan Bogdan: Planine v Karavankah, Geografski vestnik, Ljubljana 1945.
6. Kladnik Drago: Turizem v Zgornji Savinjski dolini, seminarska naloga, Ljubljana 1977.
7. Klemenčič Vladimir: Opredelitev in analiza nekaterih problemov koroških Slovencev za potrebe izboljšanja socialnega in gospodarskega položaja Koroških Slovencev, IGU, Ljubljana, 1978
8. Klemenčič Vladimir: Problemi prebivalstva obmejnih dežel Julijske Krajine in Furlanije v Italiji, Koroške in Štajerske v Avstriji ter Županije Vas in Zala na Madžarskem, IGU, Ljubljana 1978.
9. Kočevar Rado: Zimsko športna središča v Sloveniji, Magistrsko delo, Ljubljana 1978.
10. Kočevar Rado: Zimski turizem v obmejnih regijah Slovenije, Geographica Slovenica 8, Ljubljana 1978.
11. Kriselj Milan: Kmečki turizem na področju Škofje Loke, magistrsko delo v konceptu, oddelek za geografijo, Ljubljana 1978
12. MELIK Anton: O diluvialni poledenitvi v Karavankah, Geografski vestnik, Ljubljana 1932

13. Piry Ivo: Preobrazba gorskega sezonsko gostinsko poseljenega slovenskega etničnega področja zunaj SR Slovenije, MGU, Ljubljana, 1977.
14. Ramovš Anton: Geologija, Ljubljana 1978.
15. Zamperlo Eva: RCKm, diplomsko delo, Ljubljana 1978.
16. Podatki zbrani z anketiranjem. Anketa "kmečki turizem 1976".

Gibanje števila prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v obdobju 1961 - 1971

Občina	Število prebivalcev		absolutna razlika med	relativna razlika med
	1961	1971	štev. prebivalstva 1961 - 1971	štev. prebivalstva 1961 - 1971 v %
1. Sv. Štefan na Zilji	1582	1508	- 74	- 4,68
2. Šmohor	2836	2947	111	3,91
3. Straja vas	962	910	- 52	- 5,41
4. Podklošter	6229	6740	511	8,20
5. Bekštajn	5405	6057	652	12,06
6. Rožek	1120	1256	136	12,14
7. Št. Jakob v Rožu	4173	4351	178	4,27
8. Bistrica v Rožu	1837	1756	- 81	- 4,41
9. Borovlje	6688	7163	475	7,10
10. Sele	951	845	-106	-11,15
11. Železna Kapla	3899	3761	-138	- 3,53

Starostna struktura prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v letu 1971

Občina	do 15 let	%	16 - 65 let	%	nad 65 let	%
1. Sv. Štefan na Zilji	411	27,2	893	59,2	204	13,5
2. Šmohor	728	24,7	1840	62,4	379	12,8
3. Straja vas	255	28,2	555	60,9	100	10,9
4. Podklošter	1813	26,9	4205	62,4	722	10,9
5. Kebštajn	1700	28,0	3672	60,6	685	11,3
6. Rožek	356	28,3	777	61,8	123	9,8
7. Sv. Jakob v Rožu	1226	28,2	2622	60,2	503	11,5
8. Bistrica v Rožu	448	25,5	1099	62,6	209	11,9
9. Borovlje	1813	25,3	4382	61,2	968	13,5
10. Sele	243	28,7	501	59,3	101	11,9
11. Železna Kapla	1091	29,0	2171	57,7	409	13,2
		27,2		60,8		11,9

Število aktivnega in kmečkega prebivalstva v narodnostno mešanih občinah v
razdobju 1961 - 1971

Občina	štev. akt. preb.	število kmeč.preb. 1961	delež aktiv. kmeč.preb.	štev. aktiv. preb.	štev. kmeč. preb. 1971	delež aktiv. kmeč preb.	indeks štev. aktiv. kmeč.preb. 1961/71
1. Sv. Štefan na Zilji	629	212	33,7	497	56	11,2	26
2. Šmohor	1353	248	18,3	1141	80	7,0	32
3. Straja vas	435	161	37,0	356	58	16,3	36
4. Podklošter	2447	289	11,8	2386	78	3,2	27
5. Bekštajn	2248	472	20,9	2245	203	9,0	43
6. Rožek	601	166	27,6	495	58	11,7	35
7. St. Jakob v Rožu	1726	528	30,6	1435	142	9,9	27
8. Bistrica v Rožu	758	136	14,9	611	37	6,0	27
9. Borovlje	2742	259	9,4	2481	109	4,3	42
10. Sele	418	248	59,3	327	143	43,7	58
11. Železna Kapla	1662	649	39,0	1366	395	28,9	61
			27,5			13,7	

Sociodemografska struktura v Karavankah na Avstrijskem Koroškem

gospodar	Število družinskih članov	starostna in spolna struktura čl. gospodinjstva										zaposlitev gospodarja			
		do 15 l.		16 - 25		26 - 45		46 - 60		nad 60 let		kmet	kmeč.del.	delavec	
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž				
1. Kogoj Mihael-Breznik	7	2	3	-	-	1	1	-	-	-	-	x	-	-	-
2. Sedolšek Mihael-Mihej	6	1	1	-	-	1	1	-	1	1	-	x	-	-	-
3. Gerlich Jakob-Brčk	6	1	-	-	-	1	1	-	-	1	1	x	-	-	-
4. Knez Anton-Zg.Taučman	7	1	-	1	2	-	-	2	1	-	-	x	-	-	-
5. Pasterk Jurij-Sp.Taučman	5	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	x	-	-
6. Sedolšek Johann-Peruč	7	2	-	-	-	1	1	-	1	2	-	x	-	-	-
7. Piskernik Uršula	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	x	-	-	-
8. Fodbreger Stanko-Vivoda	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	x	-	-	-
9. Piskernik Milan-Boštl	4	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	x	-	-	-
Lobnik	46	8	7	2	2	8	5	3	4	6	2	8	1	-	-
10. Oraže Andrej-Kežar	7	1	-	-	2	1	1	-	-	1	1	x	-	-	-
11. Dolinšek Paul-Keber	9	2	-	3	2	-	-	1	1	-	-	x	-	-	-
12. Oraže Johann-Hirtl	9	2	3	-	-	1	1	-	-	1	1	-	x	-	-
13. Ošina Karl-Mozgan	6	2	1	-	-	1	1	-	-	-	1	x	-	-	-
14. Kukeš Joža-Kukeš	9	5	1	1	-	-	-	-	1	1	-	x	-	-	-
15. Rozman Johann-Skutl	6	-	-	2	-	-	-	1	1	1	1	-	x	-	-
16. Haderlap Zdravko-Vinkl	7	2	1	-	1	1	1	-	-	-	1	x	-	-	-
17. Knes Rudolf - Fopp	5	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	x	-	-
Lepen	58	14	6	6	7	5	5	2	3	5	5	5	3	-	-
18. Šporn Mihael-Ton	7	-	2	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	x
Remšnik	7	-	2	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1
19. Dolinšek Franz-Kežar	6	-	1	1	2	-	1	1	-	-	-	x	-	-	-
20. Pečnik Anton-Plaznik	8	2	1	-	3	-	1	1	-	-	-	x	-	-	-
21. Rapold Andreas -Pasterk	7	1	2	-	-	1	1	-	1	1	-	x	-	-	-
22. Urbančič Andreas -Šejin	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	x	-	-	-
Bela	24	3	4	1	5	3	3	2	1	2	-	4	-	-	-

gospodar	število družinskih članov	starostna in spolna struktura čl. gospodinjstva										zaposlitev gospodarja			
		do 15 let	16 - 25	26 - 45	46 - 60	nad 60 let	M	Ž	M	Ž	M	Ž	kmet	kneč. del.	delavec
23. Hribar Andrej-Točaj	7	1	-	1	-	1	1	1	1	-	1		x	-	-
24. Rapold Stefan-Grabelnik	7	-	1	1	1	-	-	-	1	1	2		x	-	-
25. Sartnik Franz-Sartnik	10	5	-	-	-	3	1	-	-	-	1		x	-	-
26. Muri Lambert-Fristovnik	4	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1		x	-	-
Korte	28	6	1	2	1	6	2	1	2	2	5		4	-	-
26. Schupanz Josef-Fiskernik	6	-	2	1	1	1	1	-	-	-	-		x	-	-
Obirsko	6	-	2	1	1	1	1	-	-	-	-		1	-	-
Obč. ŽELEZNA KAPLA	169	31	22	13	17	23	16	8	11	15	12		22	4	1
28. Olip Milko-Užnik	10	-	-	5	3	-	1	-	1	-	-		1	-	-
Občina SKLE	10	-	-	5	3	-	1	-	1	-	-		1	-	-
29. Lausegger Andreas	10	3	-	3	2	-	-	1	1	-	-		1	-	-
Obč. BOROVLJE	10	3	-	3	2	-	-	1	1	-	-		1	-	-
30. Serajnik Jakob	5	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-		x	-	-
31. Mikl Johann	10	2	-	1	2	2	1	-	1	1	-		x	-	-
32. Mikl Jože	7	-	-	1	2	2	-	-	1	1	-		x	-	-
Obč. ŠENTJAKOB	22	2	-	5	4	5	1	-	3	2	-		3	-	-
33. Zwitter Alojs	7	-	-	2	-	1	-	-	1	2	1		x	-	-
34. Wiegele Franc -Petrič	9	2	3	-	-	1	1	-	-	1	1		-	-	x
35. Wiegele Johann-Vafen	6	-	-	-	-	1	3	-	1	1	-		x	-	-
36. Zwittwr Janko-Abuja	4	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-		x	-	-
37. Druml Josej-Flajškar	9	2	1	2	2	-	-	1	1	-	-		x	-	-
38. Pipp Miha-Tomažuc	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		x	-	-
39. Kriegl Niko, Zahomec	4	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1		x	-	-
40. Hešnik Peter	6	2	-	-	-	1	1	-	-	1	1		-	x	-
Obč. STRAJA VAS	47	8	4	4	2	6	7	1	3	7	5		6	1	1

gospodar	število družinskih članov	starostna in spolna struktura čl. gospodinjstva										zaposlitev gospodarja		
		do 15 l.		16 - 25		26 - 45		46 - 60		nad 60 let		kmet	kmeč. del.	delavec
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž			
41. Mikl Franc-Majerč	4	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	x	-	-
42. Podlipnik Andrej	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	x	-	-
Obč. PODKLOŠTER	6	-	-	2	-	1	1	1	1	-	-	2	-	-
43. Kargl Valentin	4	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	x	-	-
44. Triesnig Simon	7	2	2	-	-	1	1	-	-	1	-	x	-	-
45. Koman Matevž	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	x	-	-
46. Binter Franc	6	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	x	-	-
47. Gallob Anton	6	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	x	-	-
Obč. BEKŠTAJN	26	4	3	3	3	2	2	1	2	4	2	5	-	-
48. Miklavčič Jozef -ščedernik	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	x	-	-
Obč. ROŽEK	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
49. Hebein Peter	4	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	x	-	-
Obč. ŠMOHOR	4	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-

Dosedanja gospodarska usmerjenost kmetij in možnosti za razvoj turizma

gospodar	stranska dejavnost kmečkega gospodarstva					Obstoječa turistična ponudba					Možnosti za rekreacijo				
	trgovina	gostilna	kmečki turizem	gozdni delavec	prevoznitvo	število turističnih sob			turistične usluge		lov	ribolov	kopaње	sprehodi	zimski šport
						1.	2	3 in več	prenoč.	pol-penz. zion					
1. Kogoj Mihael-Breznik	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
2. Sadolšek Muhael-Mihej	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
3. Gerlich Jakob-Brčk	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
4. Knez Anton-Taučman	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
5. Pasterk Jurij-Sp.Taučman	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
6. Sadolšek Johann-Peruč	-	-	X	-	X	-	-	X	X	-	X	X	X	X	X
7. Piskernik Uršula	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
8. Podbreger Stanko-Vivoda	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X
9. Piskernik Milan-Boštl	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
LOBNIK	-	-	1	2	6	-	-	1	1	-	9	7	6	9	9
10. Oražen Andrej-Kežar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X
11. Dolinšek Paul-Keber	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
12. Oraže Johann-Hirstl	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
13. Ošina Karl-Mozgan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
14. Kukeš Joža-Kukeš	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
15. Rozman Johann-Skutl	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
16. Haderlap Zdravko-Vinkl	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X
17. Knez Rudolf-Popp	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X
LEPEN	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	8	5	2	8	8
18. Šporn Mihael-Ton	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
REMENIK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
19. Dolinšek Franz-Kežar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
20. Pečnik Anton-Plaznik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
21. Rapold Andreas-Pasterk	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	X	X
22. Urbančič Andreas-Šejin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X
BELA	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	1	-	4	4

gospodar	stranska dejavnost kmečkega gospodarstva					obstoječa turistična ponudba					možnosti za rekreacijo					
	trgovina	gostilna	kmečki turizem	gozdni delavec	prevoz- ništvo	Število turističnih			turistične usluge	--		lov	ribolov	kopenje	sprehodi	ziški spor
						1	2	3 in več		prenoč.	pol- penz.					
23. Hribar Andrej- Točaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
24. Rapold Stefan -Grabelnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
25. Sartnik Franz -Sartnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
26. Muri Lambert-Pristovnik	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
KORTE		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	4	4
27. Schupanz Josef-Piskernik	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
OBIRSKO	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
obč.ŽELEZNA KAPLA	-	1	2	4	8	-	-	1	1	-	-	27	19	10	27	27
28. Olip Milko -Užnik	-	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	x	-	-	x	x
Obč. SELE	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1
29. Lausegger Andreas,	-	-	x	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-	x	x
Obč. BOROVlje	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	1	1
30. Serajnik Jakob	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
31. Mikl Johann	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
32. Mikl Jože	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
Obč. SENTJAKOB	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3	3
33. Zwitter Alojs	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
34. Wiegale Franc-Petrič	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
35. Wiegale Johann-Vafen	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
36. Zwitter Janko-Abuja	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
37. Druml Josej-Flajškar	x	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x	-	x	x
38. Pipp Miha-Tomažuc	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
39. Kriegl Niko	-	-	x	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	-	x	x
40. Mešnik Peter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
Obč. STRAJA VAS	1	-	3	-	6	-	-	2	2	-	-	8	8	4	8	8

gospodar	stranska dejavnost kmetkega gospodarstva					obstoječa turistična ponudba						možnosti za rekreacijo				
	trgovina	gos-tilna	kmečki turizem	gozdni delavec	prevozništvo	število turističnih sob			turistične usluge			lov	ribolov	kopanje	sprehodi	zijski šport
						1	2	3 in več	prenoč.	pol-penz.	penzion					
41. Mikl Franc-Majerč	-	-	x	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	x	-
42. Podlipnik Andrej	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-	x	x	-	x	x
Obč. PODEKLOŠTER	-	-	2	-	1	-	1	1	2	-	-	2	2	-	2	1
43. Kargl Valentin	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x
44. Triesnig Simon	-	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x
45. Koman Matevž	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
46. Binter Franc	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x
47. Gallob Anton	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x
Obč. BEKŠTAJN	-	-	3	-	3	-	-	3	3	-	-	5	5	5	5	5
48. Miklavčič Jozef-Ščedernik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	-	x	x
Obč. ROŽEK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1
49. Hebein Peter	-	-	x	-	x	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x
Obč. Šmohor	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	1

Opremljenost gospodinjstev v Karavankah na Avstrijskem Koroškem

gospodar	starost hiše						renovacija			opremljenost gospodinjstev								
	neznano	do 1850	1850-1900	1900-1920	1921-1945	1946-1960	1961	da	ne	manjša popravila	voda	elektri-ka	TV	pralni stroj	kopalnica	Gen. kur.	tele-fon	avto
1. Kogoj Mihael-Breznik	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
2. Sadolšek Mihael-Mihej	-	-	-	-	-	-	x	-	✓	-	x	x	x	x	x	x	-	x
3. Gerlich Jakob-Brčk	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	-	x	x	-	-	x
4. Knez Anton-Zg.Taučman	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	-	x
5. Pasterk Jurij-Sp.Taučman	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
6. Sadolšek Johann-Peruč	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	x	x	-	x
7. Piskernik Uršula	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
8. Podbreger Stanko-Vivoda	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	-	x
9. Piskernik Milan-Boštl	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	-	-
Lobnik	3	2	-	2	-	-	2	6	3	-	9	9	8	9	7	3	-	8
10. Oraže Andrej-Kežar	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
11. Dolinšek Paul-Keber	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-	-	x
12. Oraže Johann-Hirtl	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
13. Ošina Karl-Mozgan	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	-	x
14. Kukeš Joža-Kukeš	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	-	-	x
15. Rozman Johann-Skutl	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	-
16. Haderlap Zdravko-Vinkl	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	-	x	x	-	-	-
17. Knez Rudolf-Popp	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	-	-	x
Leppen	7	-	-	-	-	-	1	4	2	1	8	8	6	8	6	-	-	6
18. Šporn Mihael-Ton	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
Reašnik	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	1	-	-	1
19. Dolinšek Franz-Kežar	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x
20. Pečnik Anton-Plaznik	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
21. Rapold Andreas-Pasterk	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
22. Urbančič Andreas-Šejin	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
Bela	3	-	-	-	-	-	1	3	1	-	4	4	4	4	4	-	-	4

gospodar	starost hiše							renovacija			opremljenost gospodinjstev							
	neznano do 1850	1850-1900	1900-1920	1921-1945	1946-1960	1961	da	ne	manjša po- pravila	voda	elek- trika	TV	pralni stroj	kopal- nica	cen. kur.	tele- fon	av- to	
23. Hriber Andrej-Točaj	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x	
24. Rapold Stefan-Grabelnik	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	
25. Sartnik Franz-Sartnik	-	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	
26. Muri Lambert-Pristovnik	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	
Korte	x	-	1	-	-	1	1	3	1	-	4	4	4	4	4	3	3	4
27. Schupanz Josef-Piskernik	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	x	-	x	
Obirsko	-	-	-	-	-	x	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	
Obč. ŽELEZNA KAPLA	15	2	1	2	-	2	5	17	8	1	27	27	23	27	21	6	3	24
28. Olip Milko-Užnik	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x
29. Lausegger Andreas	-	x	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-	x	x	x	x	
Obč. SELE	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	2	2	1	2	2	1	1	2
30. Serajnik Jakob	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	x	x	-	-	-	x
31. Mikl Johann	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
32. Mikl Jože	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	-
obč. ŠENTJAKOB	-	-	2	-	1	-	-	2	1	-	3	3	3	3	2	-	-	2
33. Zwitter Alojs	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x
34. Wiegele Franc-Petrič	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
35. Wiegele Johann-Vafen	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x
36. Zwitter Janko-Abuja	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	x	x
37. Druml Josej-Flajškar	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x	x	-	-
38. Pipp Miha-Tomažuc	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-
39. Kriegl Niko	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-	x
40. Mežnik Peter	-	-	-	-	-	x	-	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	x
obč. STRAJA VAS	-	-	3	1	-	2	2	3	4	1	8	8	8	8	8	4	2	6

gospodar	starost hiše						renovacija			opremljenost hiše							
	neznano	do 1850	1850-1900	1900-1920	1921-1945	1946-1960	1961	da	ne manjša po- pravila	voda	elek- trika	TV	pralni stroj	kopal- nica	cen. kur.	tele- fon	avto
41. Milk Franc-Majerč	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	-	-
42. Podlipnik Andrej	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	x
Obč. PODKLOŠTER	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	2	2	2	2	1	-	1
43. Kargl Valentin	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x
44. Triesnig Simon	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	x	x
45. Konan Matevž	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	x	x
46. Binter Franc	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	-
47. Gallob Anton	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	x	-	x
obč. BEKSTAJN	-	3	-	1	-	-	1	4	-	-	5	5	5	5	3	3	4
48. Miklavčič Jozef -ščedernik	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	-	-
Obč. ROŽEK	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-
49. Hebein Peter	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	x	x
Obč. ŠMOHOR	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	1	1

Pogoji za razvoj zimskega turizma v območju Karavank na Avstrijskem Koroškem

gospodar	Primernost kmetij. površin za saučanje			kmetijske površine v ha						+ ni podatka						Zimski športi			oddaljenost od javnih cest v km			bližnji kraj s centralno funkcijo			
	da	ne	delno	skupaj	njive	sad.	trav.	paš.	gozd	smaučišča			lega			saučanje	drsanje	senkanje	do 5	5 - 10	nad 10	bližnji kraj	centralen kraj		
										dolžina v m nad 1000	200-1000	do 200	prisoja	osoja	strmina strmo	srednje	blago								
1. Kogoj Mihael-Breznik	-	-	x	43	-	-	9	6	28	-	-	x	-	x	-	-	-	-	x	x	-	x	-	Želez.Kapla 6	
2. Sedovšek Mihael-Mihej	-	2	x	85	-	-	15	-	70	-	-	-	x	x	-	-	-	x	x	-	x	-	Žel. Kapla 5		
3. Gerlich Jakob-Brčk	-	x	-	71	-	-	7	-	64	-	-	x	-	x	-	-	-	-	x	x	-	x	-	Žel. Kapla 9	
4. Knez Anton-Zg.Taučman	x	-	-	30,7	-	-	7	-	23,7	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 4	
5. Pasterk Jurij-Sp. Taučman	-	-	x	52	-	-	8	-	44	-	-	-	x	x	-	-	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 4	
6. Sadolšek Johann-Peruč	-	-	x	70	-	1	18	-	52	-	-	-	x	x	-	x	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 6	
7. Piskernik Uršula	-	x	-	30	-	-	10	-	20	-	-	x	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 3	
8. Podbreger Stanko-Vivoda	x	-	-	35	-	-	11	-	24	-	-	-	x	-	x	-	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 10	
9. Piskernik Milan-Boštl	-	1	-	21	-	-	-	4	17	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 3	
Lobnik	2	3	4	437,7	-	1	78	10	342,7	-	-	3	7	5	1	4	-	1	-	9	-	9	4	5	-
10. Oraže Andrej	x	-	-	59	0,5	-	-	5,5	53	x	-	-	-	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	Žel. Kapla 4	
11. Dolinšek Paul-Keber	x	-	-	39	-	-	-	12	27	-	x	-	-	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 4	
12. Oraže Johann -Hirstl	-	x	-	6	-	-	-	3	3	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	x	x	-	Žel. Kapla 5	
13. Ošina Karl-Mozgan	-	-	x	55	1	-	-	10	44	1	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x	-	Žel.Kapla 12	
14. Kukeš Joža-Kukeš	-	x	-	117	-	-	-	20	97	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 9	
15. Rozman Johann-Skutl	-	x	-	45	-	-	-	2	2,5	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 6	
16. Haderlap Zdravko-Vinkl	-	-	x	30	1	-	-	5	24	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 7	
17. Knez Rudolf-Popp	-	x	-	25	-	-	-	5	20	-	-	-	x	x	-	-	-	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 6	
Lepen	2	4	2	335,5	2,5	-	-	62,5	270,5	2	1	3	2	2	3	3	-	-	8	8	-	8	3	5	1
18. Šporn Mihael-Ton	-	x	-	8	-	-	-	2	6	-	-	-	x	-	-	x	-	-	x	x	-	-	-	Žel.Kapla 3	
Remšnik	-	1	-	8	-	-	-	2	6	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	
19. Dolinšek Frenz-Kežar	-	x	-	25	1	-	-	6	18	-	-	1	-	1	-	-	-	-	x	x	-	x	-	Žel. Kapla 9	
20. Pečnik Anton-Plaznik	-	x	-	98	0,5	-	-	10	87,5	-	-	x	-	x	-	-	x	-	x	x	-	x	-	Žel.Kapla 10	

gospodar	Primerenost kmetij. površin za smučanje			kmetijske površine v ha					smučišča			+ ni podatka			Zinski športi			oddaljenost od javnih cest v km			bližnji kraj s centralno funkcijo					
	da	ne	delno	skupaj	njive	sad.	trav.	paš.	gozd	nad loco	200- do 200	200- do 200	lega	prisoja	osoja	+	strainsa	srednje	blago	do 5	5-10	nad 10	bližnji kraj	centralen kraj		
										dolgo	sred.	kratko														
21. Rapold Andreas-Pasterk	-	-	x	121	-	-	-	14	107	-	-	x	-	x	x	-	x	-	-	x	-	x	-	-	Žel.Kapla 7,5	
22. Urbančič Andreas-Šejin	-	-	x	88	-	-	-	10	78	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	Žel.Kapla 5	
Bela	-	2	2	132	1,5	-	-	40	290,5	-	1	3	-	4	1	2	-	-	-	4	-	4	-	4	-	-
23. Hribar Andrej-Točaj	-	x	-	48	-	-	8	7	33	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	Obirsko 6, Žel.Kapla 13	
24. Rapold Stefan-Grabelnik	-	x	-	84	-	-	-	9	75	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	" 7, " 14	
25. Surtnik Franz-Surtnik	-	-	x	260	-	-	-	6	254	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	x	-	x	-	-	" 5, " 13	
26. Muri Lambert-Pristovnik	x	-	-	370	-	-	15	15	340	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	x	-	-	" 6, " 14	
KORTE	1	2	1	762	-	-	23	37	702	1	-	3	-	2	2	-	-	-	-	4	-	4	-	4	-	-
27. Schupanz Josef-Piskernik Obirsko	x	-	-	80	12	-	-	8	60	-	x	x	-	-	x	-	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Žel.Kapla 7
Obč. ŽELEZNA KAPLA	6	12	9	1955,2	16	1	101	159,5	1671,7	3	3	14	9	13	8	8	2	1	-	27	-	27	9	18	1	-
28. Olip Milko-Užnik Obč.Sele	-	-	1	182	-	-	-	52	130	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1(X)	1	-	-	Sele 1 km
29. Lausegger Andreas	x	-	-	89	4	-	20	20	25	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Slov.Plejš. 1 km
Obč. BOROVLJE	1	-	-	89	4	-	20	20	25	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
30. Serajnik Jakob	-	x	-	19	5,5	x	3	-	9,5	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Sentpeter 1 km
31. Mikl Johann	-	x	-	28	7	-	7	-	14	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Breznik 1 km
32. Mikl Jože	x	-	-	28	4	-	5	-	19	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Sentjakob 3 km
Občina SENTJAKOB	1	2	-	75	16,5	1	15	-	42,5	-	-	2	1	-	-	3	-	-	-	3	1	3	3	-	-	-
33. Zwitter Aloj	-	x	-	30	4	-	10	-	16	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Bistrica 0,3 km
34. Wiegele Franc-Petrič	-	x	-	24	2	-	5	-	17	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Bistrica 1 km
35. Wiegele Johann -Vafen	-	x	-	30	1	-	9	-	20	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Bistrica 1 km
36. Zwitter Janko-Abuja	-	x	-	35	10	-	5	-	20	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	x	x	x	-	-	Bistrica 1 km
37. Druml Josej-Flajškar	-	x	-	11	2	-	2,5	0,5	6	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Bistrica 0,3 km
38. Pipp Miha - Tomažuc	-	x	-	20	3	-	3	4	10	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Bistrica 0,1
39. Kriegl Niko	-	x	-	21	3,5	-	3,5	-	14	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Bistrica 1 km
40. Hežnik Peter	-	x	-	4	0,2	-	1,8	-	2	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	Bistrica 2 km
Obč. STRAJA VAS	-	8	-	175	25,7	-	39,8	4,5	105	-	-	-	8	-	-	8	-	-	-	8	4	8	8	-	-	-

gospodar	Primerčnost kmetij. površin za saučanje			kmetijske površine v ha					smučišča + ni podatka							Zimski športi			oddaljenost od javnih cest			bližnji kraj s cen- tralno funkcijo					
	da	ne	delno	skupaj	njive	sad.	trav.	paš.	gozd.	dolžina v m			lega		strmine		smuča- nje	drsa- nje	sanka- nje	do 5	5-10	nad 10	bližnji kraj	centralen kraj			
										nad 1000	200- do 2000	do 200	prisoja	osoja	+ strmo	srednje									blago		
41. Mikl Franc-Majerč	-	-	x	15	3,5	-	4	-	7,5	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Podklošter 7 km
42. Podlipnik Andrej	-	x	-	33	5	0,3	8	-	20	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Podklošter 3 km
obč. PODKLOŠTER	-	1	1	48	8,5	0,3	12	-	9,5	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2							
43. Kargl Valentin	-	x	-	13,5	3	-	3,5	-	7	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Bače 0,3 km
44. Triesnig Simon	-	x	-	15	2	1	7	-	5	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Bače 2 km
45. Koman Matevž	-	x	-	18,5	4	-	3	-	11,5	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Brnca 0,1 km
46. Binter Franc	-	x	-	12	4	-	2	-	6	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Brnca 2 km
47. Gallob Anton	-	x	-	24	4	0,2	3	-	16,8	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Brnca 4 km
Obč. BEKSTAJN	-	5	-	83	17	1,2	18,5	-	46,3	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	5							
48. Miklavčič Jozef-Ščedernik	-	-	x	18	3	-	3	-	12	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	x							Šentjakob 3 km
obč. ROŽEK	-	-	1	18	3	-	3	-	12	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1							
49. Hebein Peter	-	-	x	12	15	-	5	-	5,5	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	x							Šmohor 3 km
Ob. ŠMOHOR	-	-	1	12	15	-	5	-	5,5	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1							

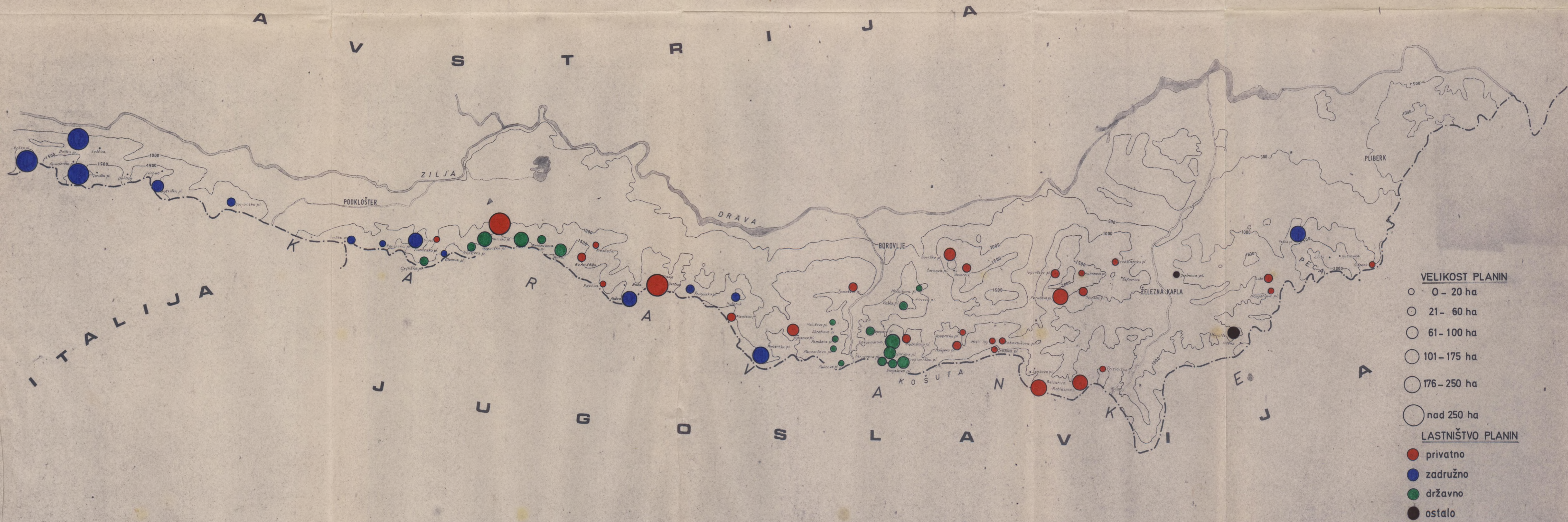
Ime planine	prirodne možnosti za zimski turizem												turistični objekti									
	nagajenost pobočij				ekspozicija				tip površja													
	za sačet- nike	za vse smučarje	za izurjene smučarje	plazovito	prekratko	osoje	prisoje	oboje	travnik	ruševje	trav. + manj skale	travnik + večje ska- le	drevje	lovska koča	pečinski hišice	planinska koča	gostilna	carina	hiša	vlečnice	regl.st.	drugo
Zamonikova					M	M																
Panir			M			M																
Maloška		M				M																
Zagoriška		M				M																
Trupijeva		M				M																
Blekova	M						M															
Fridol	M																					
Ojcova	M																					
Grpiška		M				M																
Radenska		M					M															
Rikarska			M																			
Sovška		M																				
Zahonška					M																	
Gorjanska					M																	
Bistriška		M																				
Dolška		M																				
Poludnik			M																			
Brdška					M																	
	7	40	12	8	8	26	25	24	17	18	12	10	23	16	14	6	6	12	6	2		
	8,75	50,0	15,0	10,0	10,0	32,5	31,2	30,0	21,2	22,5	15,0	12,5	28,7	20%	17,5	7,5	7,5	15,0	7,5	2,5		

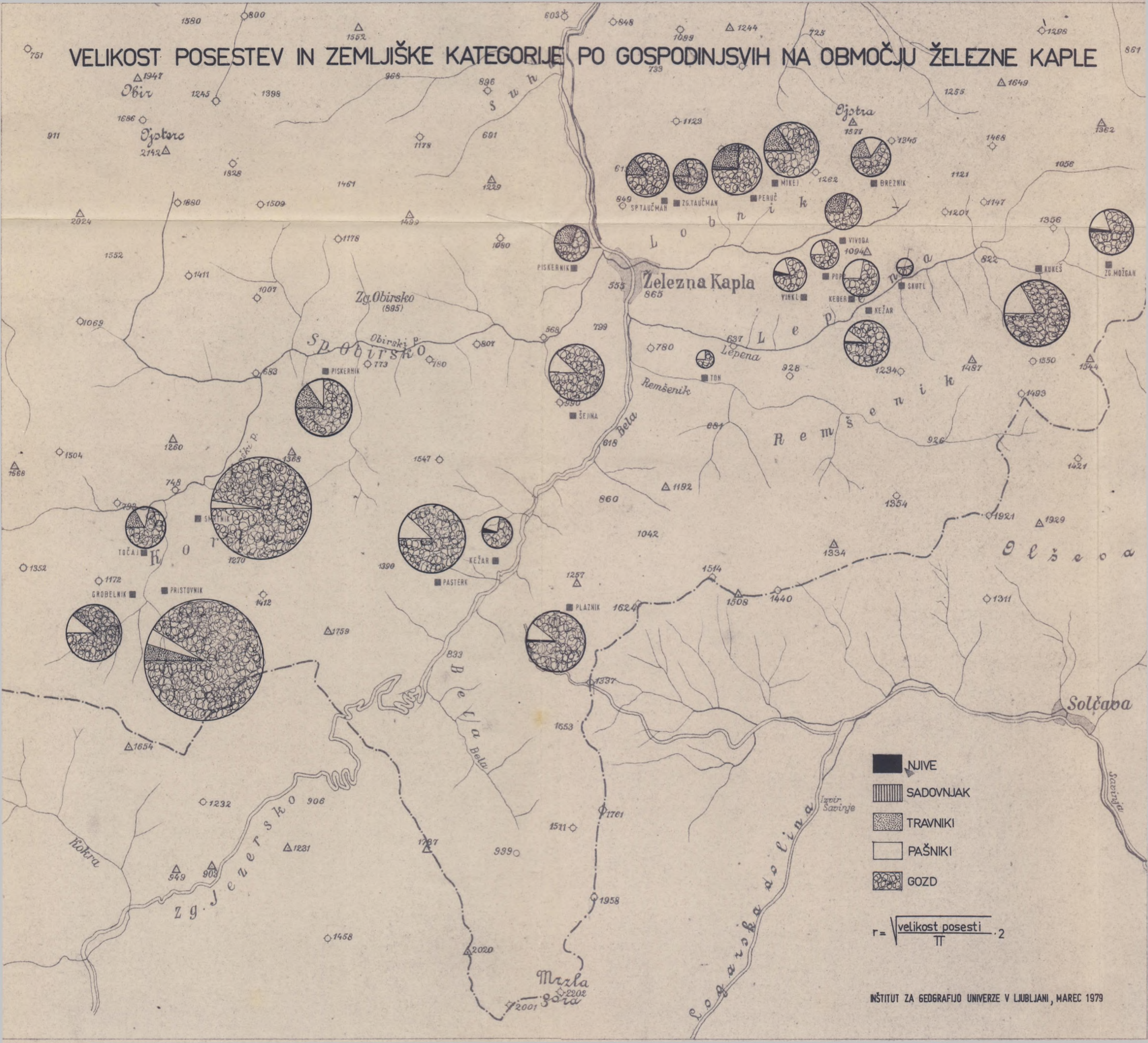
VELIKOST IN LASTNIŠTVO PLANIN NA AVSTRIJSKEM KOROŠKEM V LETU 1976

POGOJI ZA RAZVOJ ZIMSKEGA TURIZMA NA PLANINAH AVSTRIJSKE KOROŠKE

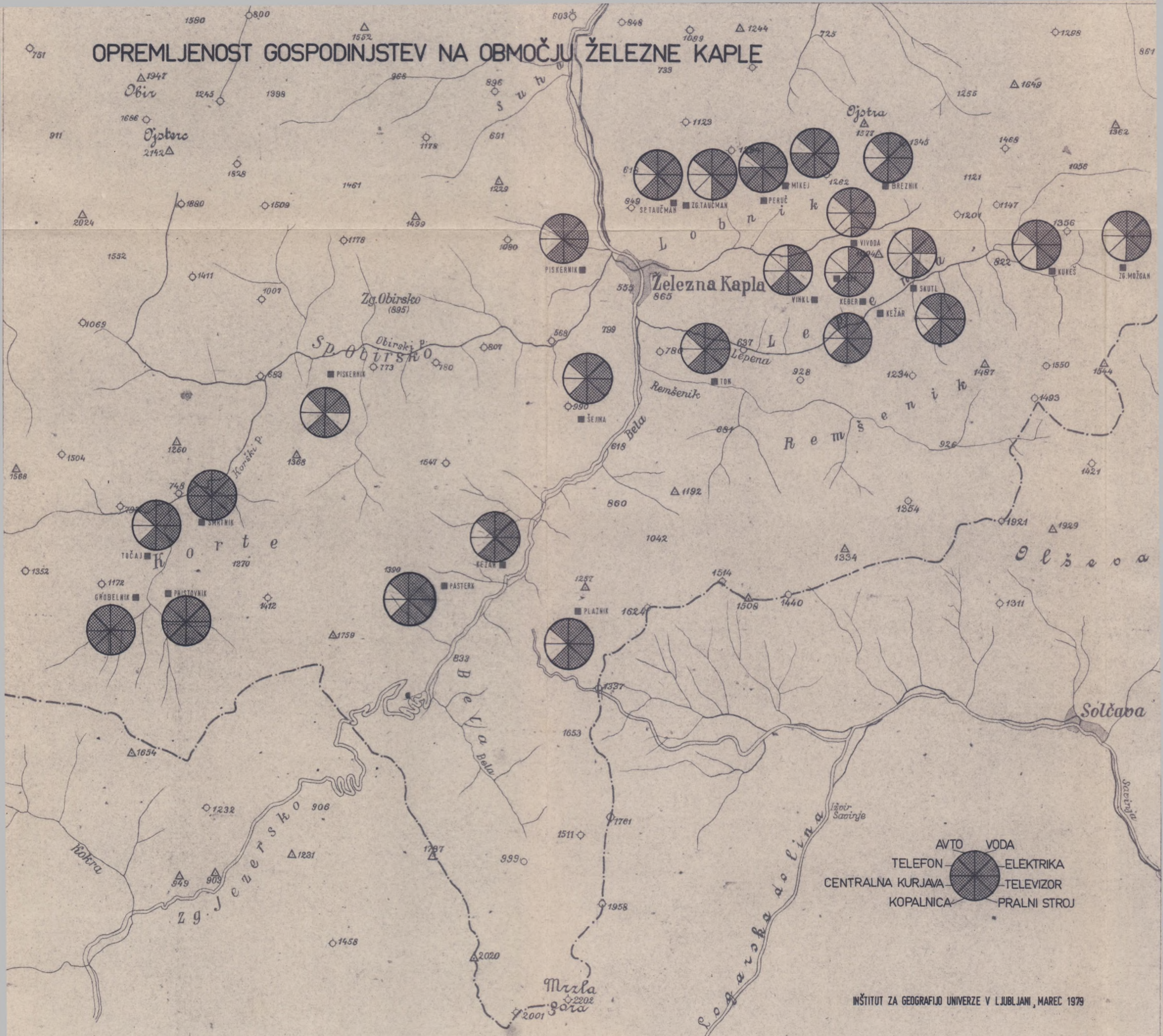
VELIKOST POSESTEV IN ZEMLJIŠKE KATEGORIJE PO GOSPODINJSVIH NA OBMOČJU ŽELEZNE KAPLE

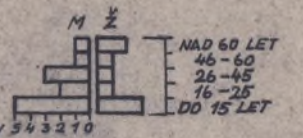
- NIVE
- SADOVNJAK
- TRAVNIKI
- PAŠNIKI
- GOZD

$$r = \sqrt{\frac{\text{velikost posesti}}{\pi}} \cdot 2$$

OPREMLJENOST GOSPODINJSTEV NA OBMOČJU ŽELEZNE KAPLE

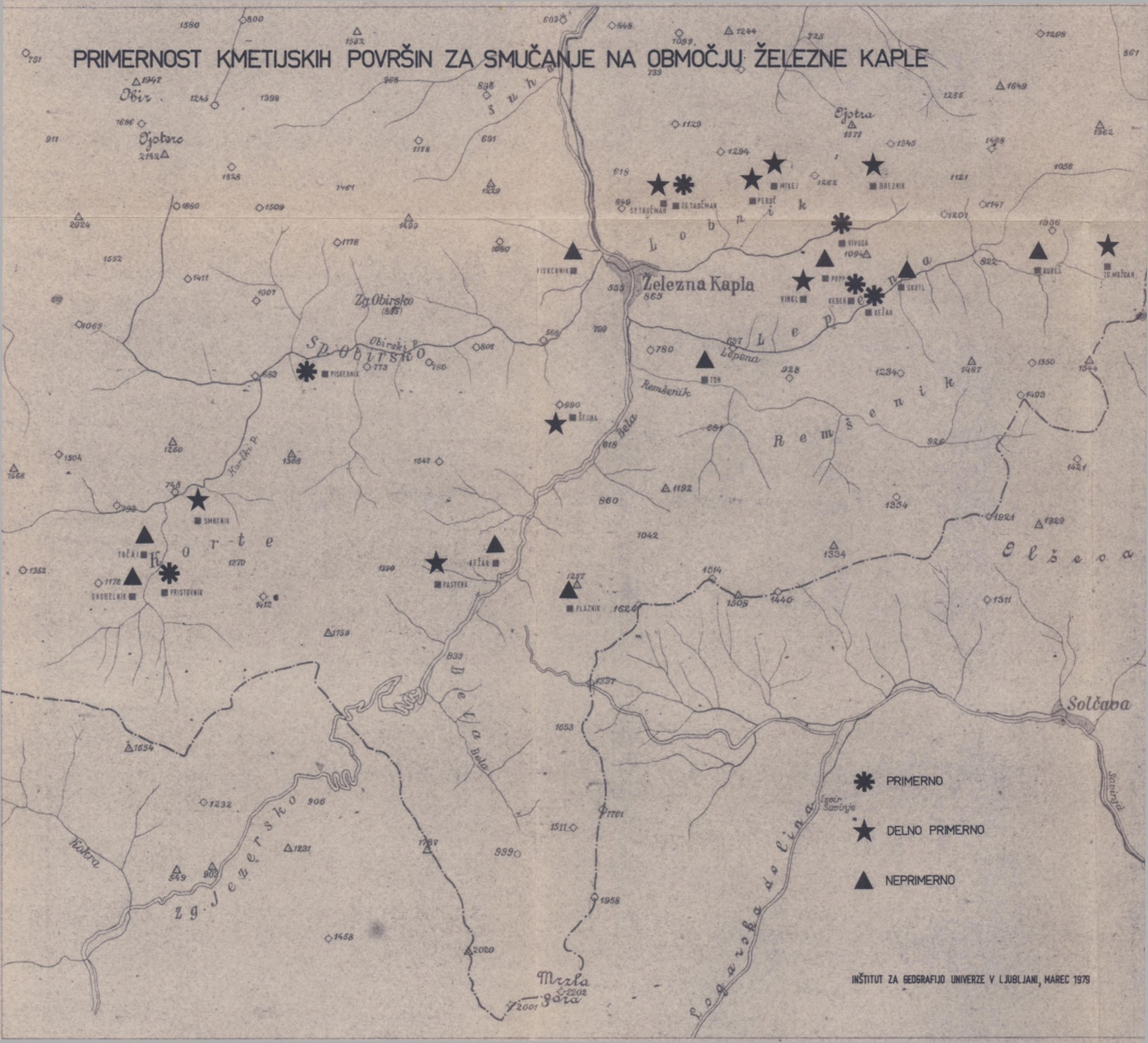

STAROSTNA IN SPOLNA STRUKTURA GOSPODINSTEV NA OBMOČJU ŽELEZNE KAPLE LETA 1976

ŠTEVILO ČLANOV GOSPODINSTEV 543210

PRIMERNOST KMETIJSKIH POVRŠIN ZA SMUČANJE NA OBMOČJU ŽELEZNE KAPLE

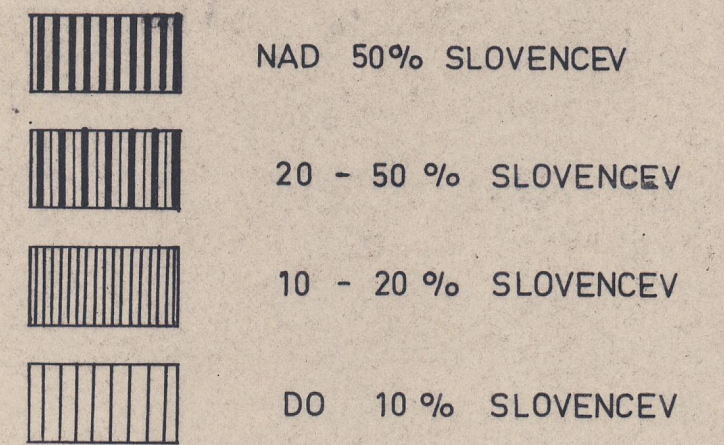

- ✱ PRIMERNO
- ★ DELNO PRIMERNO
- ▲ NEPRIMERNO

GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA 1961-1971 V OBČINAH KOROŠKE NA OBMOČJU KARAVANK

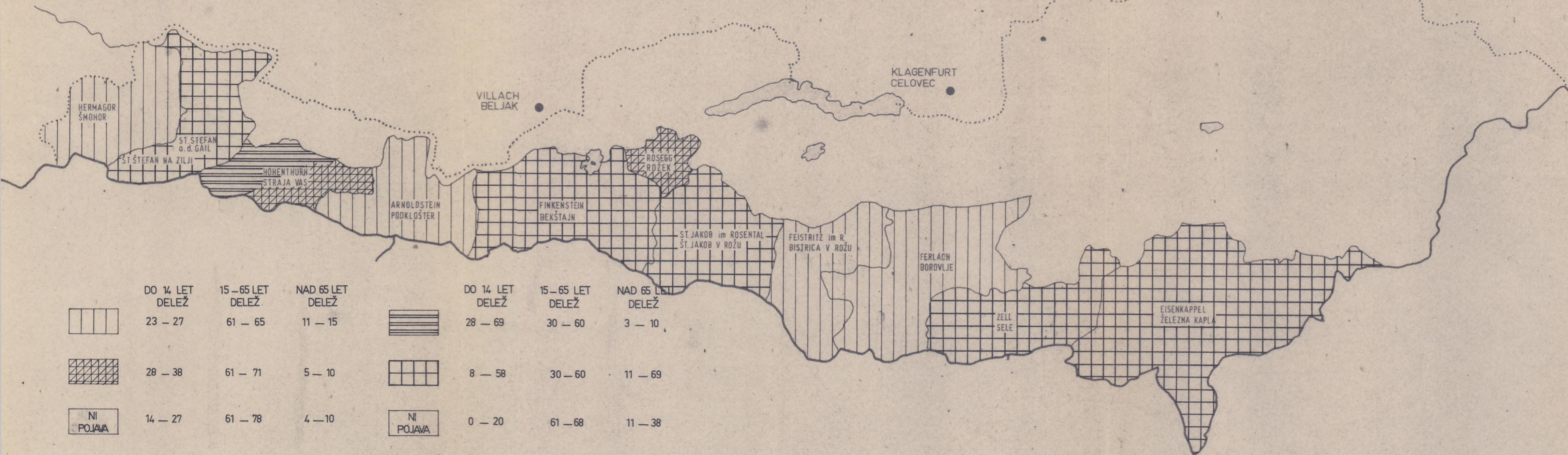

DELEŽ SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA V L. 1951

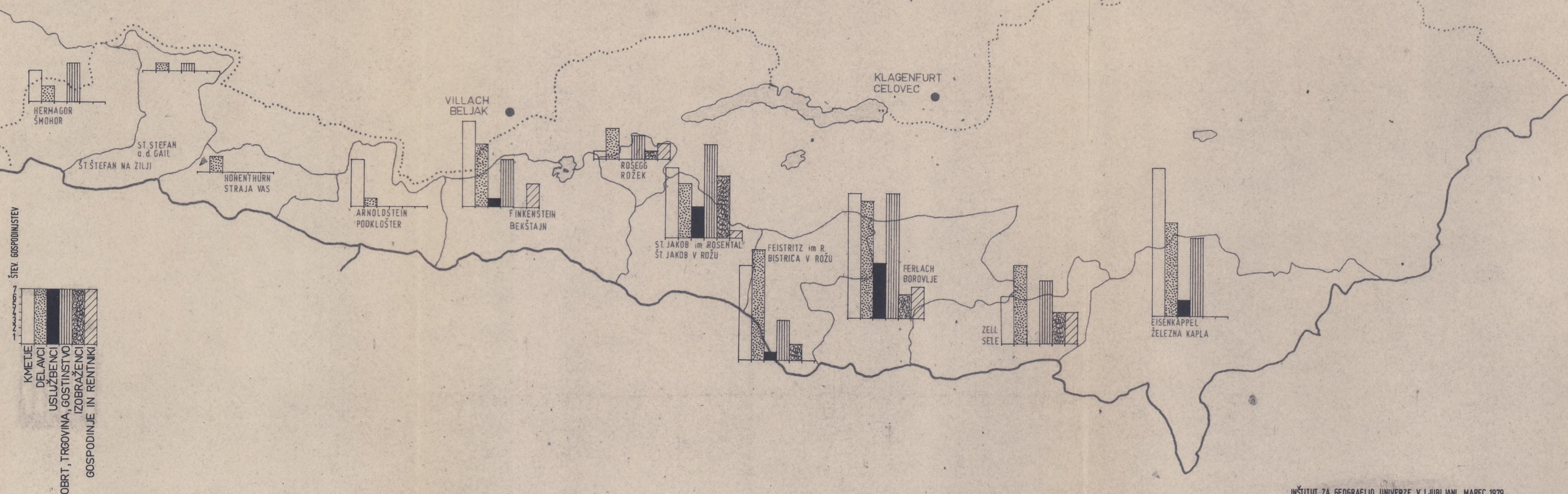

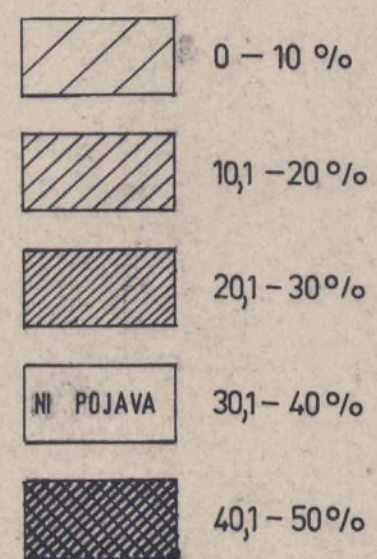
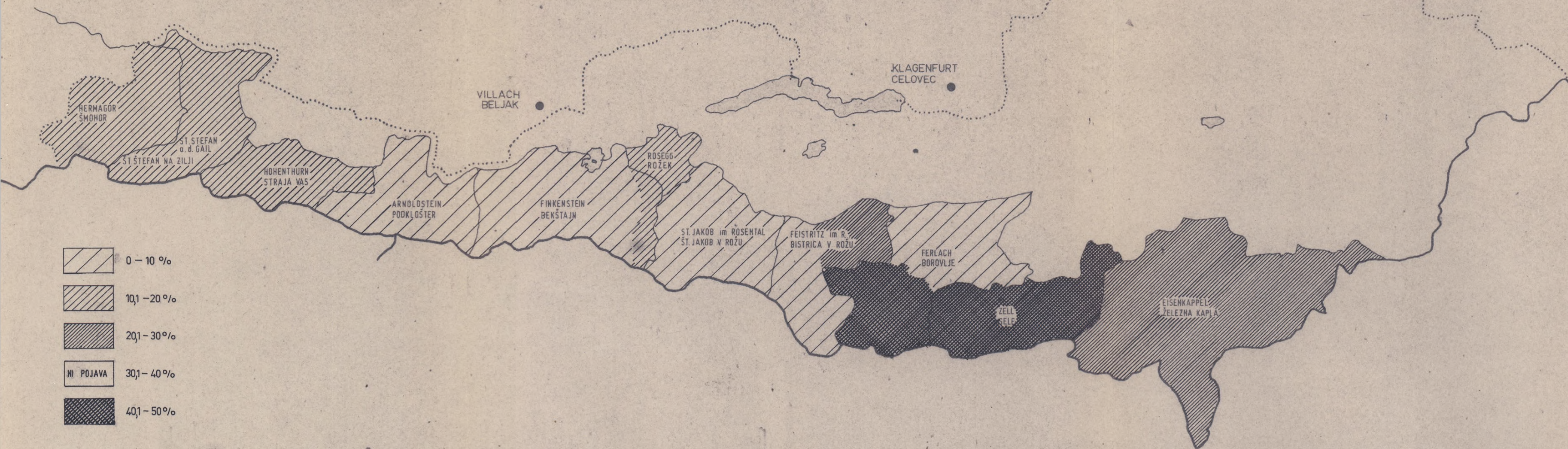
STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA LETA 1971 V OBČINAH KOROŠKE NA OBMOČJU KARAVANK

STRUKTURA SLOVENSКИH GOSPODINJSTEV V OBČINAH KOROŠKE NA OBMOČJU KARAVANK LETA 1975

DELEŽ AKTIVNEGA KMEČKEGA PREBIVALSTVA V OBČINAH KOROŠKE NA OBMOČJU KARAVANK LETA 1971

VRSTE TURISTIČNIH OBRATOV IN ŠTEVILO POSTELJ LETA 1976 V OBČINAH KOROŠKE NA OBMOČJU KARAVANK

- ◊ PRENOČIŠČE
- △ PRENOČIŠČE Z ZAJTRKOM
- ▲ PENZION
- GOSTILNA
- GOSTILNA S PRENOČIŠČEM
- ★ HOTEL
- 75 ŠTEVILO POSTELJ